

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2013-12-10
Stockholm

Mål nr
M 2647-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2013-02-22 i mål nr M 3607-10, se bilaga A

KLAGANDE

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Nyköping

MOTPART

Oxelösunds Hamn AB

Ombud: L V

SAKEN

Villkor om ekonomisk säkerhet vid fortsatt och utökad hantering och lagring av oljeprodukter samt bortledning av grundvatten i bergrumsanläggning i Oxelösunds hamn

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1109052

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen som villkor för tillståndets giltighet föreskriver att bolaget ska ställa en säkerhet om 37 700 000 kr.

Oxelösunds Hamn AB (bolaget) har bestritt ändring.

Naturvårdsverket har avstått från att lämna yttrande i målet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har i huvudsak åberopat samma omständigheter som vid mark- och miljödomstolen, med följande tillägg och förtydliganden.

Lagring av olja i oinklädda berggrum enligt den metod som använts i Oxelösund sedan 1974 är en verksamhet där det kan förutsättas att olja tränger in i berget runt berggrummen och ger upphov till miljöskada. För att olja inte ska spridas ut från berggrummen och eventuellt nå ut i angränsande vattenområde krävs ständig drift av pumpar för att grundvattenströmningen in mot berggrummen ska bibehållas. Vid en avveckling av anläggningen krävs omfattande och kostsamma åtgärder innan länshållningen kan upphöra. Det kommer att finnas ett behov av efterbehandlingsåtgärder och detta utgör skäl för att ställa krav på ekonomisk säkerhet. Behovet av efterbehandlingsåtgärder och förväntade kostnader är tämligen väl beskrivna i ansökningshandlingarna.

Verksamheten har bedrivits fortlöpande sedan 1970-talet och i det inledande skedet uppstod påverkan på bergmatrisen. Miljöskada är således redan konstaterad. Då det redan nu existerar efterbehandlingsbehov föreligger sådana förhållanden att ekonomisk säkerhet bör ställas. Till detta kommer att det generellt kan sägas att avvecklingen av

en anläggning för lagring av petroleumprodukter tar lång tid (flera år) för att inte riskera skada på omgivningen. Därefter pågår efterkontrollen ofta i många år.

Det går inte att förutsätta att tillståndet kommer att innehas av samma innehavare eller att förutsäga soliditeten i det bolag som innehar tillståndet när verksamheten avvecklas. Saneringen kan ta lång tid och kräva långsiktig finansiering för att avhjälpa skadan. Om det då inte finns några tillgångar kvar i bolaget faller kostnaderna för avhjälpande på det allmänna. För att garantera att så inte sker krävs att säkerhet ställs.

Förordningen om miljöskadeförsäkring och saneringsförsäkring upphörde att gälla den 1 januari 2010. Innan dess var det obligatoriskt för tillståndspliktiga verksamheter att betala till försäkringen. Då försäkringen inte längre gäller är det ännu viktigare att ekonomisk säkerhet ställs för att skydda från att det allmänna får gå in och betala för efterbehandling av verksamheten. Bolaget anför att inga andra oljeanläggningar har krav på ekonomisk säkerhet. Detta accentuerar vikten av att frågan om ekonomisk säkerhet för verksamheter, som uppenbart ger upphov till miljöskada som inte går att motverka eller åtgärda under driftfasen, avgörs på ett sätt så att det allmänna inte riskerar att få bära efterbehandlingskostnaderna.

Säkerheten bör utgå från den högre kostnad som bolaget redovisat och med uppräkningsindex. Beräkningen bör göras för en tidsperiod på 25 år och då har beaktats den tid som avvecklingen kan komma att ta samt att verksamheten kommer att pågå en längre tid framöver.

Bolaget har i huvudsak åberopat samma omständigheter som vid mark- och miljödomstolen, med följande tillägg och förtydliganden.

Det finns inget skäl att ålägga den aktuella verksamheten krav på ekonomisk säkerhet. Verksamheten har bedrivits fortlöpande sedan 1970-talet och påverkan på bergmatrisen uppstod i allt väsentligt under de inledande driftåren. Den fortsatta driften ger inte någon ökad inträngning av olja i berget. Lagringen sker långt under nivån för havsvatten. Grundvatten strömmar alltid in mot berggrummen.

Skäl att föreskriva villkor om ekonomisk säkerhet kan vara att verksamheten förväntas avslutas inom kortare tid eller att verksamheten eller verksamhetsutövaren som sådan ger anledning till antagande att seriositeten kan ifrågasättas. Det finns inte något i verksamheten som skulle föranleda misstankar om plötslig avveckling eller någon som helst anledning att misstänkliggöra bolagets ägare.

Så länge det inte allmänt krävs att verksamheter ska ställa ekonomisk säkerhet innebär särbehandling av enstaka verksamhetsutövare att konkurrensen snedvrids. Inga andra oljelagringsanläggningar har såvitt känt krav på att ställa ekonomisk säkerhet. Inte heller för andra verksamheter synes det i någon utstäckning ha föreskrivits. Upplåning av mångmiljonbelopp, alternativt bankgaranti, kostar i sig avsevärda belopp. Därtill kommer bolagets övriga upplåning att fördyras eftersom den totala upplåningen ökar. Det saknas skäl att ”straffa” den miljönyttiga hamnverksamheten som drivs av bolaget och som till lika delar ägs av Oxelösunds kommun och SSAB EMEA AB.

Oljehanteringen utgör en integrerad del i Oxelösunds hamn. Anläggningen och verksamheten är av viktig infrastrukturell betydelse. Hamnen i sin helhet är förklarad som riksintresse och ingår i EU:s transeuropeiska nätverk för transporter.

Det finns inget stöd för länsstyrelsens yrkande om att säkerheten ska kapitaliseras för t.ex. 25 år. Det yrkade beloppet om 37 700 000 kronor är fullständigt orimligt med hänsyn till en möjlig verklig kostnad om 9 000 000 kronor.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bolaget har genom den överklagade deldomen meddelats tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för lagring och hantering av petrokemiska produkter, oljor och vissa petroleumprodukter. Bolaget har även meddelats tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för bortledning av grundvatten. Frågan i målet är om tillståndet bör villkoras med att ekonomisk säkerhet ställs för verksamheten.

Enligt 16 kap. 3 § första stycket miljöbalken får tillstånd enligt balken för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för

kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada eller de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda.

Bestämmelsen i 16 kap. 3 § miljöbalken innefattar i sig inget obligatoriskt krav på ställande av säkerhet. Enligt förarbetena finns det starka skäl att ställa villkor om säkerhet när den aktuella verksamheten kan förutses bli avslutad inom viss tid och det kan föreligga ett efterbehandlingsbehov. Det kan också finnas skäl att meddela villkor om säkerhet för fall då det kan ställas krav på en verksamhet att fortlöpande frakta bort avfall (prop. 1997/98: 45 del 2 s. 205).

Enligt 9 kap. 6 e § miljöbalken, i dess lydelse efter den 7 januari 2013 (tidigare 9 kap. 6 a §), gäller i fråga om täkt att sådant tillstånd får ges endast om det för uppfyllande av de villkor som ska gälla för tillståndet ställs säkerhet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken. I fråga om tillstånd till deponering av avfall krävs alltid sådan säkerhet, om inte verksamhetsutövaren vidtar någon annan lämplig åtgärd för fullgörande av sina skyldigheter (15 kap. 34 § miljöbalken).

En utredning har genomförts om eventuell nedläggning av oljelagringsanläggningen i Oxelösunds hamn (Avveckling av oljebergrum - Oxelösunds Hamn, 2002-09-04). Utredningen omfattar alternativ för samt miljömässiga och ekonomiska konsekvenser av en nedläggning. Ett huvudsyfte med utredningen var att kostnadsberäkna det föreslagna avvecklingsalternativet. Av utredningen framgår bl.a. följande. Produktinträngning har skett i bergets makrosprickor samt i bergmatrisen. Oljan kan ha trängt in i den del av bergmassan runt ett bergrum som varit dränerad på vatten. Förordad efterbehandling för bergrumsdelen omfattar uttag av kvarvarande produktrest samt uppfyllnad och avledning av grundvatten. Efter uppfyllnad av bergrummen föreslås avledning av vatten från bergrummen i två steg; först med pumpning varvid kontroll av halter och eventuell rening via befintliga oljeavskiljare och filter kan ske. Därefter kan man om så önskas fortsätta pumpa eller ta i drift en hydraulisk avledning via borrhål. Uppfyllnaden av bergrummen bedöms ta cirka 12-15 år varför avvecklingen kommer att sträcka sig över en lång tidsperiod. Kostnaderna för det föreslagna avvecklingsförfarandet beräknas till 16 miljoner kronor, med ett intervall

mellan 9 och 23 miljoner kronor beroende på bl.a. tidsåtgång och omfattning för de olika momenten.

Av den utredning som finns i målet framgår att det redan nu kan konstateras att det kommer att föreligga ett behov av efterbehandling när verksamheten upphör samt att efterbehandlingen kommer att sträcka sig över lång period och medföra betydande kostnader. Vid bedömningen om det som villkor behöver ställas upp krav på ekonomisk säkerhet måste även beaktas övriga omständigheter enligt vad som har framkommit i målet.

Den aktuella verksamheten, avseende lagring av petrokemiska produkter m.m., har bedrivits sedan 1974. Det finns inget i handlingarna som tyder på att verksamheten kommer att upphöra inom viss tid. Hamnverksamheten bedrivs i en allmän hamn av Oxelösunds Hamn AB som till hälften ägs av Oxelösunds kommun och till hälften av SSAB EMEA AB. Hamnen har en förhållandevis lättnavigerad inseglsled och ett stort hamndjup. Den har även en förmånlig lokalisering från såväl sjötransport- som marknadssynpunkt och är av stor betydelse för näringslivet.

Sannolikheten att hamnverksamheten ska upphöra utan att bolaget tar sitt efterbehandlingsansvar för oljelagren bedöms av Mark- och miljööverdomstolen som liten. Vid en sammanvägning av verksamhetens långsiktiga karaktär och nuvarande ägarförhållanden finner Mark- och miljööverdomstolen inte att det finns skäl att i nuläget ställa krav på ekonomisk säkerhet för efterbehandlingen av oljelagren. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2014-01-07

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Peder Munck och Margaretha Gistorp, referent, samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit Petter Larsson Garcia.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2013-02-22
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3607-10

SÖKANDE

Oxelösunds Hamn AB

Ombud: L V

SAKÄGARE

1. L A

2. K B

3. I G B

4. B B O

5. M K B

6. I B

7. U B

Dok.Id 295466

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

8. B C

9. I B D

10. U-B E

11. K E

12. Y E

13. B R F

14. F F

15. B H

16. B-G H

17. K M H

18. Y E I

19. I-L I

20. B E J

21. P H K

22. A L

23. K N

24. L J O

26. Oxelösunds kommun
613 81 Oxelösund

27. L P

28. L V P

29. E A-M R

30. A M T

31. J L T

32. K T

33. E Å O

34. G M H

35. G K

SAKEN

Fortsatt och utökad hantering och lagring av oljeprodukter samt bortledning av grundvatten i bergrumsanläggning i Oxelösunds hamn, Södermanlands län

AnläggningsID i miljöboken: 36441

Avrinningsområde:66/67

Koordinater (SWEREF99): N:6504547+E:623414

DOMSLUT**Lagligförklaring**

Mark- och miljödomstolen förklarar enligt 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken vattenverksamheten avseende befintlig anläggning för pumpning av grundvatten vara av laglig beskaffenhet.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Oxelösunds Hamn Aktiebolag tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för lagring och hantering av flytande petrokemiska produkter, oljor och petroleumprodukter tillhörande klass 2 B, 3 eller oklassad (enligt SRVFS 2005:10 eller enligt föreskrifter som ersätter dessa), med en maximal årlig mottagen mängd om 2,0 miljoner m³.

Mark- och miljödomstolen lämnar Oxelösunds Hamn Aktiebolag tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att inom fastigheterna Oxelö X, Y, Z, YY och XX bortleda den mängd grundvatten som rinner in i bergrummen, i storleksordningen 150 000 m³/år, och att avleda vattnet till hamnbassängen.

Uppskjutna frågor

Mark- och miljödomstolen ålägger Oxelösunds Hamn Aktiebolag att genomföra följande utredningar:

U1.

Bolaget ska under en provotid om två år efter det att denna dom vunnit laga kraft inhämta erfarenheter av driften av förbränningsanläggningen för utgående luft från bergrum och föreslå eventuella ytterligare åtgärder och förslag till slutliga villkor. Utredningen ska ges in till mark- och miljödomstolen.

U2.

Bolaget ska under en provotid om två år efter det att denna dom vunnit laga kraft undersöka förekomsten av VOC från fartygstankar, förekomsten av VOC vid lastning av lastbilar och järnvägsvagnar samt vid behov redovisa förslag till åtgärder och villkor. Utredningen ska ges in till mark- och miljödomstolen.

Provisoriska föreskrifter

Till dess mark- och miljödomstolen beslutar annat gäller följande provisoriska föreskrifter.

P1. Efter det att reningsanläggningen för VOC installerats ska en verkningsgrad av 95 % reduktion vad avser VOC eftersträvas.

Villkor

1. Verksamheten ska i huvudsak bedrivas enligt vad bolaget har angivit i ansökningshandlingar eller i övrigt åtagit sig i ärendet om inte annat framgår av denna dom.
2. Pumpar, ledningar och övrig utrustning ska hållas i sådant skick att läckage inte inträffar.
3. Länsar ska finnas tillgängliga och användas om utsläpp av olja sker i hamnen vid lossning och lastning av fartyg eller om annan olycka inträffar.
4. Pumpning av grundvatten ska upprätthållas så att ett lägre grundvattentryck bibehålls i bergrummen i förhållande till omkringliggande bergmassa.
5. Grundvatten från bergrum ska genomgå rening innan det släpps till hamnbassängen. Halten olja (mätt som oljeindex) i utgående vatten får uppgå till högst 3 mg/l som månadsmedelvärde.
6. Buller från verksamheten ska begränsas så att den inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå som frifältsvärden utomhus vid bostäder än

50 dB(A) helgfri mån-fre dagtid (kl. 07.00-18.00)

45 dB(A) nattetid (kl. 22.00-07.00)

45 dB(A) övrig tid

Momentana ljud nattetid (kl. 22.00-07.00) får inte överskrida 55 dB(A) vid bostäder, mätt som högsta ljudnivå i mätläge "fast".

Buller från verksamheten ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar. Vid beräkningar ska hänsyn tas till avskärmningar, reflekterande ljud, topografi och byggnaders utformning. Resultaten ska redovisas som frifältsvärden. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer.

7. Kemiska produkter (ej oljeprodukter i bergrummen) och farligt avfall som innebär risk för förorening av mark, ytvatten eller grundvatten ska hanteras så att spill eller läckage undviks. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras på torr och mot omgivningen tät plats på sådant sätt att eventuellt läckage inte kan förorena omgivningen. För kemiska produkter och farligt avfall gäller att lagrings och uppställningsplatser ska invallas så att minst hälften av den totala volymen, dock minst den största behållarens volym plus 10 % av de övriga kärlets volym, kan innehållas i invallningen. Förvaringen ska ske så att obehöriga förhindras tillträde. Kemikalier och farligt avfall ska vara märkta med innehåll. Ämnen som kan avdunsta ska förvaras så att risken för avdunstning minimeras.

8. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska bl.a. ange hur utsläppen ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod, kontroll av anläggningen samt recipient- och grundvattenkontroll. Ett reviderat kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten två månader efter det att tillståndet tagits i anspråk.

9. Om verksamheten i sin helhet eller någon del upphör ska detta i god tid dessförinnan anmälas till tillsynsmyndigheten.

Delegation

Med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken bemyndigas tillsynsmyndigheten att besluta om de ytterligare villkor om vatten från läns-pumpning av bergrum C7 beträffande försiktighetsmått och/eller åtgärder som ur förorenings-synpunkt kan anses behövliga.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Arbetstid

Arbetstiden bestäms till ett år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Igångsättningstid

Sökanden ska inom tre år från det att domen vunnit laga kraft meddela tillsynsmyndigheten att tillståndet tas i anspråk.

Oförutsedda skador

Om den vattenverksamhet som avses i tillståndet medför skada, som mark- och miljödomstolen inte förutsett, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning. Sådant anspråk ska för att tas upp till prövning framställas till domstolen inom fem (5) år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften slutligt till trettiotusen (30 000) kr.

Verkställighet

Mark- och miljödomstolen förordnar med stöd av 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken att det nu lämnade tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft. Ett villkor är dock att sökanden ställer säkerhet på det sätt som föreskrivs i nämnda lagrum.

Ogillade yrkanden

Länsstyrelsens yrkande om ställande av säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda, ogillas.

BAKGRUND

Oxelösunds Hamn AB äger och driver hamnverksamheten i den allmänna hamnen i Oxelösund. Bolaget ägs av SSAB Oxelösund AB och Oxelösunds kommun med lika delar.

Hamnen är en djuphamn med förmånlig lokalisering från såväl sjötransport- som marknadssynpunkt. Inseglingsleden är lättnavigerad och förhållandevis kort. Landtransporter med tåg och bil är välordnade. En viktig del av hamnverksamheten avser gods till och från SSAB. Det gäller även oljehamnsverksamheten. Hamnens goda läge möjliggör transport av gods till och från en betydande del av Götaland och södra Svealand.

Nuvarande hantering av oljeprodukter har bedrivits i hamnen sedan 1970-talet. Befintliga oljebergrum har hittills framför allt utgjort bränslelager för industrier och energibolag. I takt med minskad användning av tunga eldningsoljor har bergrumslagret i allt större utsträckning kommit att nyttjas som transitlager för oljor från Baltstaterna och Ryssland. De begränsade farledsdjupen i hamnar i östra Östersjön medger inte att oceangående tonnage lastar där. Istället kan stora fartyg hämta olja i Oxelösund när tillräckliga volymer byggts upp med små laster från öst.

Oxelösunds Hamn AB söker nu tillstånd för fortsatt och ökad lagring och hantering av oljeprodukter i bergrummen och hamnen med årlig inkommande volym av 2,0 miljoner m³ petroleumprodukter.

Lagring av oljeprodukter i bergrum och hantering över kaj utgör miljöfarlig verksamhet. Eftersom oljeprodukterna lagras i berget på djup under normal grundvattennivå erfordras för lagringen bortledning av i bergrummen inläckande grundvatten, vilket utgör vattenverksamhet.

TIDIGARE BESLUT

För hantering och lagring av oljeprodukter har Koncessionsnämnden för miljöskydd lämnat tillstånd den 9 april 1974 i ärende Dnr 2/74. Tillståndets omfattning anges inte tydligt i beslutet, men har ansetts avse en volym om 1,5 miljoner m³ per år. Med hänsyn till tillståndets ålder har Länsstyrelsen i Södermanlands län initierat en omprövning av villkoren för tillståndet. Eftersom hamnbolaget förklarat sig komma att söka nytt och utökat tillstånd för verksamheten, har omprövningsärendet varit vilande.

Hamnverksamheten i övrigt drivs enligt tillstånd daterat den 14 maj 2004. Tillståndet omfattar även tankfartygsanlöp. Av beslutet framgår att ansökan inte omfattar lossning av olja från tankfartyg, lagring av olja i bergrum samt inte heller utlastning till fartyg, bil och järnväg eller via rörledning till SSAB.

Följande villkor för hamnverksamheten gäller enligt Länsstyrelsens, Miljöprövningsdelegationen, beslut den 14 maj 2004.

Allmänna villkor

1. Verksamheten skall i huvudsak bedrivas enligt vad bolaget har angivit i ansökningshandlingar eller i övrigt åtagit sig i ärendet om inte annat framgår av nedanstående villkor.

Utsläpp till luft

2. För att förhindra stoftspridning från verksamheten skall bolaget vid behov rengöra körvägar, lagerytor och kajer samt bevattna dessa och hanterade produkter. Bevattning behöver ej ske vid frysrisk, om produkt riskerar att skadas eller om fara för hälsa eller säkerhet föreligger.

3. Plank med vindbrytande nät, betongmurar och övriga dambegränsande anordningar skall, för att förhindra damning från lagerytor, finnas i minst den omfattning som installerats vid tiden för lämnande av detta tillstånd. Alla nödvändiga damm-

begränsande anordningar och åtgärder för dambegränsning skall finnas beskrivna i kontrollprogrammet.

4. Utläggare för pellets till lager skall vara försedda med strumpa, alternativt teleskoprör för att begränsa damning. Fallhöjden från bandet till lager skall regleras kontinuerligt och hållas så låg som möjligt.

5. Stofthalten i utsläppt luft från pelletssikt och övriga utsläppspunkter i bandanläggningen får som riktvärde inte överstiga 10 mg per m³ normal torr gas.

6. Ny lossningskran för torrbulk vid kaj 9½-10 skall vara försedda med stoftreducerande utrustning.

Utsläpp till vatten

7. Avlopp från verkstäder och andra byggnader anslutna till spillvattennätet skall, där det finns risk för oljeutsläpp, vara anslutet till oljeavskiljare försedd med larmfunktion eller annan likvärdig eller miljömässigt bättre reningsanläggning senast ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft. Provtagningsmöjlighet för utgående vatten skall finnas. Föroreningsinnehållet i utgående vatten från reningsanordningen får som riktvärde inte överskrida nedan angivna värde.

Parameter	Riktvärde
Summan av opolära alifatiska- och aromatiska kolväten	50 mg/l

Kemikalier och farligt avfall

8. Oljor, drivmedel samt övriga kemikalier och farligt avfall skall senast ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft förvaras på torr och mot omgivningen tät plats så att spill och eventuella läckage inte kan förorena omgivningen.

Buller

9. Buller från verksamheten skall begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå som riktvärde utomhus vid närmaste bostäder än

55 dB(A) vardagar mån-fre dagtid (kl. 07.00 - 18.00)

45 dB(A) nattetid (kl. 22.00 - 07.00)

50 dB(A) övrig tid

Momentana ljud nattetid (kl. 22 - 07) får inte överskrida 55 d(B)A

Kontrollprogram

10. Ett aktuellt kontrollprogram skall finnas för verksamheten och följas. Programmet skall bl.a. ange hur utsläppen skall kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollprogrammet skall även omfatta recipientkontroll. Ett reviderat kontrollprogram skall lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter att detta beslut vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen sköt vidare upp frågan om vilka slutliga villkor som skulle gälla för utsläpp av föroreningar via dagvatten. Bolaget skulle under prövotiden utreda vilka halter och mängder av metaller och organiska ämnen som släpps ut via dagvatten från verksamheten. Utredningen skulle redovisas till miljöprövningsdelegationen senast 2 år efter att beslutet vunnit laga kraft. Följande provisoriska föreskrift skulle gälla under prövotiden.

P1. Filter för partikelreducering av utgående dagvatten från uppsamlingsdamm vid lager D ska finnas.

Länsstyrelsen, Miljöprövningsdelegationen beslutade den 16 december 2011 att avsluta prövotidsförfarandet beträffande dagvattenhanteringen, att upphäva den provisoriska föreskriften samt beslutade om slutliga villkor. Efter överklagande till mark- och miljödomstolen gäller enligt dom av den 7 september 2012 följande villkor för dagvattenhantering.

11. Dagvattenbrunnar inom hamnområdet på fastigheten X ska där så är motiverat från miljösynpunkt, vara försedda med dagvattenfilter. Bolaget ska senast fyra månader efter lagakraftvunnen dom till tillsynsmyndigheten

redovisa förslag på filtertyper för berörda brunnar. Erforderliga åtgärder ska vara genomförda senast sex månader efter det att tillsynsmyndigheten beslutat om vilka brunnar som ska vara försedda med filter av lämplig typ.

12. Området där lagring och hantering på fastigheten ZZ sker ska ha tät yta och vara utformad så att uppkommet dagvatten kan avledas till uppsamlingsdamm eller motsvarande innan utsläpp till recipient.

ANSÖKAN

Yrkanden m.m.

Oxelösunds Hamn AB (bolaget) har hemställt om tillstånd enligt miljöbalken för lagring och hantering av flytande petrokemiska produkter, oljor och petroleumprodukter tillhörande klass 2 b, 3 eller oklassad, med en maximal årlig mottagen mängd om 2,0 miljoner m³.

Bolaget har begärt lagligförklaring av befintlig anläggning för pumpning av grundvatten samt därtill yrkat tillstånd att bortleda den mängd grundvatten som rinner in i bergrummen (i storleksordningen 150 000 m³ per år) och att avleda vattnet till hamnbassängen.

Vidare har tre års igångsättningstid yrkats, ett års arbetstid samt en tid för talan om oförutsedd skada om fem år. Slutligen har bolaget hemställt om verkställighetstillstånd.

Förslag till villkor

1. Verksamheten ska i huvudsak bedrivas enligt vad bolaget har angivit i ansökningshandlingar eller i övrigt åtagit sig i ärendet om inte annat framgår av nedanstående villkor.
2. I bergrummen får endast klass 2b och 3 samt oklassade produkter lagras.

3. Grundvatten från bergrum ska ledas via oljeavskiljare och filter innan det släpps till hamnbassängen. Halten olja i utgående vatten får som oljeindex och begränsningsvärde uppgå till högst 2 mg/l mätt som opolära alifatiska kolväten. Begränsningsvärdet är uppfyllt om minst 10 av 12 månadsmedelvärden innehålls.

4. Utgående luft från bergrum (s.k. andningsluft) ska senast ett år efter tillståndet tagits i anspråk behandlas genom förbränning med en eftersträvad verkningsgrad av 95 % reduktion vad avser VOC.

5. Buller från anläggningen inklusive transporter inom verksamhetsområdet ska begränsas så att inte högre ekvivalent ljudnivå som begränsningsvärde uppkommer utomhus vid närmaste bostäder än 55 dB(A) dagtid 07.00 - 18.00, 50 dB(A) kvällstid 18.00 - 22.00 och 45 dB(A) nattetid 22.00 - 07.00.

Momentana ljudnivån nattetid 22.00 - 07.00 får som begränsningsvärde inte överstiga 55 dB(A).

Ekvivalentvärdena ska beräknas för respektive hel dag kväll och natt. De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätning och beräkning vid fasta mät-punkter. Villkoret är uppfyllt om minst 80 % av kalenderårets dagar, kvällar respektive nätter innehåller begränsningsvärdena för ekvivalent och momentan nivå.

Kontroll ska ske så snart det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst en gång vart tredje år.

6. Kemikalier (annat än oljor i bergrummen) och farligt avfall ska förvaras på torr och mot omgivningen tät plats så att spill och eventuellt läckage inte kan förorena omgivningen.

7. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska bl.a. ange hur utsläppen ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollprogrammet ska även omfatta recipientkon-

troll. Ett reviderat kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten två månader före tillståndet tas i anspråk.

U1. Bolaget ska under en provotid om ett år efter det att förbränningsanläggningen för utgående luft från bergrum tagits i bruk inhämta erfarenheter av driften av förbränningsanläggningen och föreslå eventuella ytterligare åtgärder och förslag till slutliga villkor.

U2. Bolaget ska under en provotid om två år undersöka förekomsten av VOC från fartygstankar vid lastning samt vid lastning av järnvägsvagnar och tankbilar och vid behov redovisa förslag till åtgärder och villkor.

Avgifter

Bolaget har angivit att avgift för provning av vattenverksamheten kan beräknas på uppskattningen att kostnaderna för anläggningen för vattenbortledning inte överstiger 5 miljoner kronor. Några avgifter i övrigt är inte motiverade.

Nuvarande verksamhet

I hamnens yttre östra del finns kaj 10 och kaj 11 (oljepiren) vid vilka lastning och lossning av olja sker. Kaj 11 är utrustad med s.k. marinsvängarmar för överföring av produkt. Kaj 10 har kopplingspunkter för slang till fartygen.

Bergrummen är sju till antalet, varav rum C7 inte nyttjats under en följd av år. Avsikten är att avsänka vattennivån i C7 för att åter lagra petroleumprodukter. Den totala lagringsvolymen är ca 1 000 000 m³. Avluftning av bergrummen sker genom en utsläppspunkt intill vägmark och grönområde. För närvarande sker ingen rening av utgående luft från bergrummen. Oljan lagras i bergrummen i princip direkt på berget. Inläckande grundvatten, som är tyngre än oljan, leds till en bassäng från vilken pumpning sker. Läckvattnet leds via oljeavskiljare och filter till hamnbassängen.

Planerade förändringar

Som ovan nämnts kommer bergrum C7 att länsumpas för att ånyo användas för lagring av petroleumprodukter.

En ökad omsättning underlättas genom planerade fördjupningar av delar av hamnbassängen (se mål M 4177-09). En fördubblad omsättning är möjlig redan vid nuvarande förhållanden, men transporttekniskt och miljömässigt är det fördelaktigt att större tonnage benämnt aframax och capesize kan tas in till kaj.

Oxelösunds Hamn AB avser att införa rening av frånluften från bergrummen. Nuvarande förhållanden innebär utsläpp av kolvätehaltig ventilationsluft. Utsläppsluften ger inte sällan upphov till luktstörningar.

Avsikten är att luften från bergrummen ska genomgå förbränning i lämplig anläggning. Upp mot 95 % reningsgrad förväntas. Härigenom begränsas utsläppen av kolväten från bergrummen avsevärt och luktstörningar minimeras.

I samband med lastning av fartyg sker utsläpp av luft från fartygstankarna. Betydelsen och omfattningen av dessa utsläpp är inte närmare undersökt.

Normalt har fartygen någon icke brännbar gas i tomma tankar, s.k. inertgas. Vanligen är det renade motorgaser som används. Viss mängd kolväten kan släppas ut vid lastning. Oxelösunds Hamn avser att undersöka behovet av åtgärder för den evakuerade luften vid lastning av fartyg.

Mark för anläggning. Influensområde

Kajer och en stor del av bergrumsanläggningen ligger inom hamnens fastigheter X och Z. I övrigt ligger bergrummen dels inom fastigheter ägda av delägarna i Hamnbolaget, SSAB Oxelösund AB och Oxelösunds kommun, och dels inom två enskilda ägda fastigheter i Gamla Oxelösund. Servitut för bergrum finns inskrivna.

Influensområdet av grundvattenbortledning berör samtliga bostadsfastigheter i Gamla Oxelösund. I ansökan redovisas fastigheter och uppgifter om ägare.

Rådighet, tvångsrätt, skador m.m.

För uttag och bortledning av grundvatten har sökanden rådighet såsom ägare av fastigheten inom vilken pumpning sker. Någon tvångsrätt erfordras inte.

Bostadsfastigheter i Gamla Oxelösund är i allt väsentligt förvärvade med bergrumsanläggningen på plats. Såvitt bekant innebär inte driften av vattenverksamheten för bergrumsanläggningen någon skada. Några ersättningar är inte aktuella.

Planfrågor, skyddade områden m.m.

Oljelagringsverksamheten i bergrummen och hamnverksamheten bedrivs i överensstämmelse med detaljplan och översiktsplan. Hamnen är som sådan förklarad som riksintresse. Öar och skärgård intill och utanför Oxelösund har varierande skydd för friluftsliv och natur. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas detta närmare.

Miljökonsekvensbeskrivning

Den viktigaste miljöpåverkan som verksamheten vid oljeterminalen och bergrumsanläggningen ger upphov till är utsläpp till luft från bergrumsanläggningen, utsläpp till vatten från dagvattensystem och filteranläggning samt grundvattenavsänkningen i bergrumsanläggningen. Buller från verksamheten bedöms som mindre allvarlig.

Vatten

Utsläpp till vatten sker från dagvattensystemet och från reningsanläggningen för läckvatten från bergrummen (filteranläggningen). Utsläppet från filteranläggningen innehåller organiska ämnen och halterna har jämförts med kvalitetskrav för kustvatten. Naftalen och antracen som tillhör gruppen PAH:er överskrider kvalitetskraven i utsläppen marginellt (en faktor 2). Då läckvattnet släpps ut i recipienten (hamnbasängen) kommer spädningen att vara många gånger mer än en faktor 2 och kvalitetskraven bedöms underskridas. Utsläppet av dagvatten till recipient innehåller både metaller och organiska ämnen. Vid jämförelse med kvalitetskraven för kust-

vatten är det PAH:erna benso(b+k)fluoranten, dibens(ah)antracen och fluoranten som överskrider kraven med som mest en faktor 50. Vad gäller metallerna överskrider zink (Zn) det föreslagna gränsvärdet för prioriterade ämnen med som mest en faktor 21. Vid genomförd provtagning inom ramen för en samordnad recipientkontroll för Svealandskusten av bl. a. sediment framgår att halterna av zink, bly och PAH:er är förhöjda. Genom provtagning på abborre och blåmussla i samma recipientkontroll konstateras dock att anrikningen uppåt i näringskedjan inte är särskilt stor. Vid en av Oxelösunds hamn genomförd marinbiologisk undersökning konstateras att det generellt föreligger en god bottenmiljö i hela hamnområdet och närmaste omgivningar mycket tack vare en god vattenomsättning. Oxelösunds hamn planerar dock att göra en översyn av dagvattenbrunnar och reningssystem för att undersöka möjligheten till miljöförbättrande åtgärder.

Vad gäller påverkan genom eventuell föroreningsspridning till grundvattnet har detta undersökts genom provtagning i den för närvarande enda aktiva brunnen i Gamla Oxelösund. Enligt analysresultaten ligger halterna under såväl kvalitetskraven för grundvatten och gränsvärdena för dricksvatten. Så länge grundvattennivån i bergrummen hålls låg bedöms spridningen av olja till grundvatten i bergmassan runt anläggningen vara liten. Drifttagning av bergrum C7 bedöms ha en marginell påverkan på de avsänkta grundvattennivåerna.

Luft

Utsläpp till luft sker från transporter med fartyg och lastbil till och från hamnen samt genom avluftning från bergrummen. Utsläppen av kvävedioxider, svaveldioxid, stoft (PM₁₀), kolväten (VOC) och kolmonoxid från transporterna har beräknats. Mätning av bakgrundshalter sker kontinuerligt i Oxelösunds kommun och visar att halterna ligger väl under fastställda miljökvalitetsnormer (MKN) och de regionala målen. Ökade fartygsanlöp till följd av en ökad produktomsättning bedöms inte innebära några nämnvärt ändrade effekter i en redan påverkad miljö.

Bergrumsanläggningen ventileras genom självdrag (andning) och är idag inte försedd med någon rening. Mätningar har genomförts för att bestämma vilka ämnen

som finns i utsläppet och vilka halter vid de två driftfallen normaldrift (andning) och vid lossning från fartyg. Mätningarna visade att den dominerande delen utgörs av metan, ca 75 % (vid lossning ca 80 %), lättare kolväten C2-C4 ca 10 % och resterande 15 % utgörs av tyngre kolväten och aromatiska kolväten. Det totala årliga utsläppet av kolväten är ca 200 ton och ca 8 ton svavel beräknat utgående från genomförda mätningar. Parallellt med utsläppsmätningarna genomfördes även omgivningsmätningar (diffusionsmätningar) under nästan en månads tid. Mätningarna visade att halterna av organiska ämnen (VOC) och svavelväte är låga (under detektionsgränsen) i mätpunkterna längst ifrån utsläppspunkten (Gamla Oxelösund och Gästhamnen). Halten av VOC ligger något högre närmare utsläppspunkten. Utgående från genomförda utsläppsmätningar har Oxelösunds hamn konstaterat att utsläppen av kolväten är stora, speciellt under lossning, och att någon typ av rening/reduktion bör vidtas. Hamnen har därför utvärderat olika reningstekniker och slutsatsen är att den reningssmetod som fungerar bäst för reduktion av alla kolväten, inklusive metan, är förbränning. Vid förbränning reduceras även svavelämnena som är luktpotenta. Med en förbränningsanläggning med reningseffekt på 95 % skulle utsläppen kunna reduceras från 200 ton till 10 ton per år räknat som metan.

Olycksrisker

I verksamheten vid oljeterminalen och bergrumsanläggningen är de främsta olycksriskerna brand och utsläpp eller spill av petroleumprodukter. För att minimera dessa risker pågår ett ständigt säkerhetsarbete.

I samband med lossning och lastning av olja finns alltid en säkerhetsvakt från Oxelösunds hamn vid kajen samt personal från fartyget. Inom hamnområdet är Oxelösunds hamn ansvarig i samband med ett oljeutsläpp. För verksamheten finns en oljeskyddsplan som beskriver ansvarsförhållanden samt beredskap och åtgärder i samband oljeläckage.

Brandskyddet säkerställs genom upprättade rutiner för systematiskt brandskyddsarbete.

De produkter som Oxelösunds hamn hanterat omfattas inte av kravet på säkerhetsrapport enligt SEVESO-lagstiftningen, förordning (1999:382) om åtgärderna för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor utgående från produkternas klassning enligt preparatdirektivet.

År 2007 genomfördes en riskanalys för bergrumsanläggningen och oljeterminalen. Riskanalysen omfattade risker av olyckskaraktär och den olycka som bedömdes kunna medföra störst påverkan på miljön är ett stort oljeutsläpp vid oljeterminalen. Ett utsläpp följt av antändning av oljan bedömdes låg med tanke på oljeprodukternas höga flampunkt. Slutsatsen var att risknivån på anläggningen bedömdes vara tolerabel och att det finns tillräckliga rutiner för hantering av eventuella utsläpp och bränder. För att höja sjösäkerheten planerar hamnen att genomföra åtgärder omfattande muddring i hamnbassängen.

Kontroll av verksamheten

Enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll skall en verksamhetsutövare som planerar åtgärder som innebär bl.a. vattenverksamhet och/eller miljöfarlig verksamhet fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. I syfte att uppfylla förordningens krav och säkerställa kontroll av verksamheten miljöpåverkan och eventuella konsekvenser kommer Oxelösunds hamn att se över befintligt kontrollprogram för verksamheten.

Förslag till skyddsåtgärder

Hamnen avser att genomföra ljudmätningar som en del i verksamhetens kontrollprogram. Dessa mätningar skulle sedan kunna användas i diskussioner med redare om att åtgärda bullrande fartyg eller försöka förhindra att dessa anlöper hamnen.

Oxelösunds hamn kommer att göra en översyn av dagvattenbrunnar och reningssystem samt undersöka behov av att förse brunnar med oljeavskiljning samt avstängningsmöjligheter.

Tätningmöjligheter och spillkanter vid kajer kommer att ses över för att utreda eventuella behov av kompletterande invallningar av cisterner m.m.

Oxelösunds hamn planerar att vidare utreda bästa möjliga teknik med bästa energi-ekonomi för rening av utsläpp till luft från bergrumsanläggning med fokus på förbränningstekniken.

Hamnen avser att utreda förekomst av kolväten i avgasluften som uppstår i samband med lastning av fartygen så snart lämpliga förutsättningar finns.

KOMPLETTERINGAR OCH ÄNDRINGAR AV ANSÖKAN

Principer för lagring av tjock eldningsolja i bergrum

Bergrumsanläggningen i Oxelösund består av totalt sju bergrum. Lagringen sker delvis på vatten, men till större delen direkt mot berg i oinklädda bergrum. Lagringen bygger på principen att oljan är lättare än vatten och inte är blandbar med vatten. För att hindra att lagrad produkt sprids till omgivande bergmassa är de oinklädda bergrummen byggda så djupt att grundvattnet alltid omger dem. Bergrummen ligger under havsytan och den naturliga grundvattenytan, vilket innebär att grundvatten, med inblandning av havsvatten, strömmar in mot bergrummen. Inströmningen av grundvatten till bergrummen medför att oljan inte sprider sig ut i berget. För att hålla en konstant vattennivå i bergrummen, pumpas läckvattnet kontinuerligt ut och leds via en reningsanläggning till havet som är recipient. Någon egentlig vattenbädd finns inte i bergrummen, utan lagringen sker direkt mot bergbotten med en skiljeyta normalt belägen en bit ner i pumpgropen i rummets ände. Pumpgroparnas volym kan uppskattats till 50-230 m³ beroende på vilket bergrum det gäller. Oljan i bergrummen måste varmhållas för att inte stelna. Oljan sugts ut ur rummet genom en sugtratt som är placerad i pumpgropen. Därefter passerar den genom värmeväxlare som värms med fjärrvärme för att åter pumpas in i rummen. Vattennivån i pumpgropen får aldrig riskera att hamna nära sugtrattskanten då vatten i så fall skulle kunna piskas in i oljan med emulsionsbildning som följd. För att få en önskad vattenföring i pumpgropen finns en gränsskiktsindikator som larmar vid hög vattennivå

då utpumpning startar. Med samma teknik finns ett gränsläge som larmar för låg nivå då utpumpning av läckvatten stoppar. Det senare för att förhindra att olja pumpas med läckvattnet till reningsanläggningen. Den övre gränssytan ligger i nivå med pumpgropens överkant och den nedre drygt en meter lägre. Det ger en marginal på 0,5 meter till sugtrattens överkant då vattnet står som högst.

Eftersom bergrummen omges av grundvatten läcker vatten konstant in i rummen från sprickor i omgivande bergmassa. Läckvattnet pumpas ut ur rummen för att hålla skiljeytan mellan produkt och vatten på önskad nivå i pumpgropen och avleds till recipient via anläggningens oljeavskiljare. Pumpningen medför att en trattformad avsänkning bildas i grundvattenytan kring anläggningen.

Tillrinning av läckvatten till bergrumsanläggningen i Oxelösund är cirka 70 000 m³/år vilket motsvarar cirka 190 m³/dygn. Tillrinningen till bergrummen är som högst när de är tomma och som lägst när de är fulla vilket är logiskt med tanke på det mottryck oljan i lagret skapar. Oavsett produktvolym i rummen så rinner det alltid in grundvatten eftersom hela anläggningen ligger djupt under grundvatten- och havsvattennivån.

Vattenverksamhet

Bolaget anser att det inte är relevant att föreslå villkor för högsta och lägsta grundvattennivåer. I kompletteringen anges undre nivåer för oljebergrummen. Oxelösunds hamn driver en befintlig anläggning och pumpar inte ut mer grundvatten än vad som finns tillgängligt. Nuvarande verksamhet är etablerad och skador är inte kända. Verksamheten kan inte bedrivas på sådant sätt att villkor för grundvattennivåer kan följas. Bergrumsanläggningen är förlagd väl under grundvattenytorna i området. Anläggningen ligger även under havsvattennivå. Med hänsyn till lokaliseringen rinner alltid vatten in i bergrummen. Oljan lagras direkt på bergbotten i rummen. Tillrinnande grundvatten, som är tyngre än oljan, rinner till pumpgropar. Pumparna arbetar med nivåstyrning. Mer vatten än vad som rinner till kan inte pumpas bort. Eftersom det historiskt inte framkommit skäl att kontrollera grundvat-

tennivåerna, annat än i enstaka enskild brunn, saknas skäl att nu formulera villkor om grundvattennivåer.

Total volym utpumpat läckvatten som renats via reningsanläggningen per år redovisas i miljörapporten. Utpumpat läckvatten registreras månadsvis och journalförs enligt befintligt kontrollprogram. Oxelösunds hamn avser att genomföra kontrollmätningar i den aktiva brunn som finns i Gamla Oxelösund. Inför ingivande av tillståndsansökan genomfördes analyser av detta brunnsvatten. Omfattningen av kontrollmätningarna i verksamhetens kontrollprogram utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Utsläpp till vatten

Oxelösunds hamn har gjort kompletterande analyser av läckvattnet under 2011. Resultaten har även jämförts med "Riktvärden för grundvatten vid bensinstationer". Som framgår av analysresultaten ligger halterna under dessa riktvärden med marginal.

Angående redovisning av provtagning, frekvens och analysmetod för läckvatten avser Oxelösunds hamn uppdatera befintligt kontrollprogram med redovisning av metoder för provtagning mer i detalj. Prov på läckvatten tas ut flödesproportionellt för analys med önskad frekvens på samma sätt som idag. Provet fylls direkt till en provflaska av storlek som det ackrediterade laboratoriet har föreskrivet och försvaras kallt fram till analys genomförs.

I samband med avledning av läckvatten från bergrum C7 föreslås provtagning och kontroll av vattnet ske med täta intervall inledningsvis. Oxelösunds hamn har låtit genomföra toxicitetstester av läckvattnet från bergrum C7 på två nivåer i bergrummet. Standardiserade kvalitativa toxicitetstester ("verification tests") har utförts på alg (*Desmodesmus subspicatus*, EN ISO 8692), kräftdjur (*Daphnia magna*, EN ISO 6341) samt fisk (*Poecilia reticulata*, EN ISO 7346-2). Resultat från dessa tester påvisar ingen effekt hos fisk och kräftdjur. Dock finns en påvisad effekt av outspätt läckvatten hos alg på samtliga angivna provpunkter (C7 topp 2m samt C7 botten 16

m). Dessa tester är utformade för att avgöra om en effekt finns eller inte. För att kunna avgöra omfattningen av den påvisade effekten behövs ytterligare undersökningar och ett dos-respons samband. Oxelösunds hamn kommer därför att genomföra ett s.k. "basic test" för att upprätta ett dos-respons samband. Detta test ger en uppfattning av vilka halter som anses vara skadliga för den omgivande miljön och om vattnet ska behandlas. Då vätesulfid är en flyktig gas kommer en negativ miljöpåverkan vara av lokal karaktär.

En föreslagen behandling för att neutralisera giftig vätesulfid är att syresätta vattnet för att omvandla vätesulfid till vätesulfat. Vätesulfat (svavelsyra) kommer att dissociera och ge en stark försurningseffekt. Justering av pH till en neutral nivå, som motsvarar recipientens, kan då behövas göra för att undvika lokala negativa miljöeffekter.

Kompletterande standardiserade kvantitativa toxicitetstester ("basic tests") har utförts för att verifiera och avgöra omfattningen av den påvisade effekten genom "verification tests" på alg (*Desmodesmus subspicatus*, EN ISO 8692). Testerna är utförda på motsvarande vattenprover som tidigare från botten och toppen av bergrummet. Avsikten var att med dessa resultat kunna upprätta ett dos-respons samband och få en uppfattning av vilka halter av provvattnet som anses vara skadliga för den omgivande miljön och om vattnet ska behandlas. Resultaten visar att inget effektvärde (EC50) har kunnat påvisas och inte heller någon negativ effekt på någon av de testade organismerna. Resultaten stämmer väl överens med tidigare resultat från "verification tests" d.v.s. inte någon toxisk effekt utan snarare en stimulering. Genom att någon toxisk effekt inte kunnat påvisas anser Oxelösunds hamn att något toxiskt villkorsvärde för svavelväte inte kan fastställas och inte heller är motiverat.

Resultaten av testerna tyder på en stimulering av algerna. Under vissa betingelser skulle alg tillväxt kunna uppstå till följd av stimuleringen i samband med utsläpp av läckvattnet. För att alg tillväxt ska kunna uppstå krävs det att tillgången på näring (ex. fosfor och kväve) och ljus är god. Andra faktorer som har betydelse är vattnets

temperatur, skiktning samt vind – och strömförhållanden. Soligt och vindstilla väder, hög vattentemperatur (>18 °C) tillsammans med höga näringsämneshalter (främst av ämnet fosfor) är gynnsamt för alg tillväxt. En eventuell effekt i form av alg tillväxt bedöms bli mycket lokal och momentan och därmed begränsad i sin omfattning. Dessutom sker en snabb utspädning av vattnet då det släpps ut i hamnbassängen. För att minimera risken för alg tillväxt föreslås att tömningen av läckvattnet sker under höst/vinter perioden då vattentemperaturen är låg och ljusstillgången mindre än övriga delar av året. Under denna period är också den naturliga "omrörningen" i vattnet större genom kraftigare vindar och strömmar.

Oljeavskiljare för dagvatten vid kaj 10

Lossning och lastning av oljeprodukter kan nödstoppas vid en manöverstation vid kaj 10 och vid en manöverstation i bergrumsanläggningen. Lastning och lossning övervakas alltid av minst två personer. Att permanent sätta igen dagvattenbrunnen är inte lämpligt med tanke på att det då skulle uppstå problem med dagvattnet på kajen. Dagvattnet kommer inte kunna avrinna eftersom bolaget åtagit sig att uppföra invallning (förhöjning) tvärs kajen i form av vägbulor. Oxelösunds hamn anser att genom att bolaget har väl fungerande rutiner vid lossning och lastning av fartyg då brunnarna alltid ska stängas och övervakning sker av minst 2 personer finns det inget behov av att permanent sätta igen brunnen på kaj 10.

Utgående från angiven pumpkapacitet och antagandet att personalen har en reaktionstid på ca 30 sekunder innan man nödstoppat pumpningen skulle ca 8,3 m³ hinna pumpas ut på kajen vid ett haveri. Kajkanten mot hamnbassängen är ca 400 mm hög och kajen 247 m lång. För att minimera risken för spridning av produkt mot kaj 11 och åt andra hållet mot kaj 9 1/2 avser Oxelösunds hamn att anlägga en invallning (förhöjning) tvärs kajen i form av vägbulor på respektive sida av kaj 10. En förhöjning på 150 mm på var sida om kajen med längden 4 m och med ett avstånd mellan vägbulorna på 220 m skulle innebära att den invallade kajen rymmer ca 130 m³, d.v.s. invallningen klarar med marginal utsläpp. Vid haveri finns därmed tid att genomföra en sanering av kajområdet utan risk för ytterligare spridning. Med före-

slagna åtgärder anser Oxelösunds hamn att kaj 10 förses med tillräckligt skydd för att förhindra utsläpp av olja via dagvattnet till hamnbassängen.

Luktstörning

Oxelösunds hamn avser som en första åtgärd att undersöka innehållet av kolväten i avgasströmmarna från fartyg, lastbil och järnvägsvagnar. Vid lastning av fartyg trycks den gas som fyller lastutrymmet ut via fartygens ventilation till omgivande luft. Normalt är fartygens tankar fyllda med inert gas bestående av tvättade avgaser till största delen innehållande koldioxid. Huvuddelen av gasen som släpps ut vid lastning består av inert gas men på slutet innehåller gasen även kolväten i gasform. Alla fartyg är normalt försedda med en stos för gasåterföring men Oxelösunds hamn har idag inga ledningar som möjliggör gasåterföring till bergrumsanläggningen. Vid lastning av järnvägsvagnar och lastbil är sammansättningen mer osäker då den i stor grad beror på vad som lastats i respektive bil eller vagn tidigare.

Vid lastningsplatserna för respektive transportsätt finns möjlighet att placera lokala anläggningar med rening genom kolfilter, membran eller liknande. Dessa tekniker har begränsningar, framförallt vid rening av lägre kolväten. En regenererande kolfilteranläggning (VRU) kan hantera den problematiken, men är mycket kostsam. En komplett anläggning kostar i storleksordningen 15 - 20 miljoner kronor. Ett alternativ är utbytbara kolfilter. Detta är initialt en billig lösning, men stora osäkerheter finns i vad den faktiska driftkostnaden blir.

Oxelösunds hamn kommer att vidare utreda möjligheten för en returledning för gasfasen parallellt med oljeledningarna från kaj 10 och 11. Gasflödet vid lastning leds då till den reningsanläggning som placeras vid bergrummen. En av fördelarna med en sådan lösning är att de kolväten som återförs samlas i bergrummet och till viss del kan återföras i vätskefasen. På så sätt leds endast det verkliga överskottet av gas till reningsanläggningen och produktförlusterna minskar. Detta alternativ anses fördelaktigt både ur ekonomiskt och miljömässigt perspektiv.

Lastning till fartyg sker med bergrummens pumpar med en kapacitet på 1000 m³/h till kaj 10 och 2000 m³/h till kaj 11. Avståndet från kaj 10 och 11 till en framtida reningsanläggning vid bergrummen är ca 500 m. För att minska tryckfallsförluster och undvika bildandet av statisk elektricitet i gasledningarna förutsätts de i detta skede ha samma dimensioner som oljeledningarna. Anslutning till fartyg kan ske med slang på motsvarande vis som vid lastning och lossning av produkter vid kaj 10. Uppskattad kostnad för detta är ca 2,5 miljoner kronor.

Vid lastning till järnvägsvagnar sker detta genom att slang hängs genom en lucka i vagnens tak. Pumphastigheten är ca 300 m³/h och lastningen till järnvägsvagnar omfattar relativt små volymer (ca 3 % av total lastad produktvolym 2008). Anslutningsmöjligheter för en motsvarande gasreturledning som för fartyg saknas, varför en större tillbyggnad skulle krävas för att samla upp ventilationsluften (exempelvis med en huv). En liknande installation och tillhörande ledning kostar uppskattningsvis 1-2 miljoner kronor.

Lastning till bil sker med slangkoppling i botten av tanken. Pumphastigheten är ca 150 m³/h och lastningen till lastbilar omfattar i sammanhanget mycket små volymer (ca 0,7 % av total lastad produktvolym 2008). Under 2010 lastades enligt uppgift, ingen bil. Anslutningsmöjligheter för en motsvarande gasreturledning som för fartyg är tekniskt möjlig, men en analys om framtida lastningsfrekvens ska genomföras tillsammans med undersökningen om ventilationsluftens innehåll. Detta för att undersöka om en sådan åtgärd är motiverad med hänsyn till kostnaden vägd mot miljönyttan.

Oxelösunds hamn kommer även att utreda förutsättningarna för en reningsanläggning med förbränning för reduktion av kolväteutsläppen från bergrumsanläggningen. Med förbränning reduceras alla kolväten, både högre och lägre, och även svavelväten, d.v.s. de luktpotenta ämnena i luften avlägsnas i reningsanläggningen.

Sammankopplingen mellan upplevda olägenheter och framtida tömning av C7 är inte uppenbar. Frågan om luktstörningar tar emellertid Oxelösunds Hamn AB på

allvar. Beträffande olägenheter av störande lukt från verksamheten i stort har hamnen studerat olika reningstekniker. I PM av COWI redovisas förslag till reningsanläggning för emissioner till luft från bergrum och lastning av fartyg. Teknikvalet har stannat på s.k. regenerativ termisk oxidation (RTO). Funktionen bygger på att förorenad luft leds genom en upphettad sandbädd. Energiinnehållet i ventilationsluften medverkar till att hålla hög temperatur i bädden. El används som tillskottsenergi när energin i ventilationsgasen blir för låg. Avsikten är att reningsanläggningen ska vara i drift i samband med lossning av fartyg till bergrum. Dessutom planerar Oxelösunds hamn att anordna förutsättningar för gasåterföring vid utlastning av olja från bergrum till fartyg som utrustats med anslutningsanordningar för gasåterföring.

När varken lossning eller lastning av fartyg förekommer är andningen från bergrum av liten omfattning. Reningsanläggningen bör vid sådana förhållanden stå i viloläge med möjlighet att omgående starta när behov föreligger.

Luftreningsanläggningen bör kunna vara i drift ett år efter lagakraftvunnen dom.

Oxelösunds hamn har många års erfarenhet av hantering av väteperoxid för oxidation av svavelväte i filteranläggningen för rening av utgående vatten till hamnbassängen. Hamnen har under en period inte använt väteperoxid i anläggningen men avser att återuppta hanteringen. Vid tillsats av väteperoxid oxideras svavlet i svavelväte till elementärt svavel, som kan vitfärga vattnet vid utsläppspunkten i recipienten. Svavlet övergår i sin tur snart till sulfater vilket förekommer naturligt i riklig mängd i saltvattnet. De eventuella gaser som uppstår kan avledas till den reningsanläggning för utgående luft från bergrummen som Oxelösunds hamn planerar att installera. Några olägenheter till omgivningen i form av lukt bedöms därmed inte uppkomma. Ur arbetsmiljöaspekt föreslås att mobila gasvarnare placeras ut på lämpliga platser för att övervaka operationen och säkerställa att det hygieniska gränsvärdet på 10 ppm för svavelväte inte överskrids.

Buller

I ansökan redovisas resultat från en kartläggning av buller i omgivningen. Denna rapport har nu uppdaterats med en redovisning av beräknade ljudnivåer inomhus. Enligt beräkningarna bedöms de riktvärden som anges i Socialstyrelsens anvisningar för lågfrekvent buller samt ekvivalenta och maximala ljudnivåer inomhus inte överskridas i närliggande bostäder. Mätningarna som ligger till grund för beräkningarna är genomförda för ett fartyg som bedömts vara representativt för verksamheten. Det kan dock inte uteslutas att andra fartyg kan ge upphov till högre buller. Några mätningar för att fastställa störningen inomhus har inte genomförts eftersom detta kan genomföras först då godkända väderleksförhållanden råder samtidigt som driftförhållandena i hamnen är representativa vilket inte inträffat ännu under 2011.

Säkerhetsåtgärder mot påkörningar av oljeledningar

Oxelösunds hamn har inventerat de ledningsövergångar inom verksamhetsområdet där påkörningsskydd finns och där tillräckligt skydd saknas men ska åtgärdas. Ledningarna är numrerade enligt komplettering av ansökan, daterad den 28 februari 2011. Ledning nr 1 tillhör SSAB och har påkörningsskydd från alla riktningar. Inga åtgärder krävs. Ledning nr 2 har påkörningsskydd från väster men behöver förses med ett skydd från östra sidan. Detta ska åtgärdas. Ledningsövergångar nr 3, 4 och 5 saknar helt påkörningsskydd. Det finns även risk för påkörning av de tre fundamenten, särskilt vintertid. Övergångarna ska förses med påkörningsskydd från båda sidor samt skydd framför fundamenten. Ledningsövergång nr 6 saknar påkörningsskydd. Vid övergången passerar mycket trafik men ledningen är placerad på hög höjd, varför påkörningsskydd inte behövs i nuläget. Ledningsövergång nr 7 saknar påkörningsskydd. Den är belägen på relativt hög höjd och det passerar få fordon. Övergången kommer ändå att förses med påkörningsskydd och fundamenten ska skyddas mot påkörning.

Sevesolagstiftning

I förordningen (1999:382) om åtgärderna för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor finns angivet vilka ämnen och vid vilka volymer en verksamhet omfattas av Sevesolagstiftningen. I förordningens bilaga finns i del 1 en

förteckning över namngivna ämnen och i del 2 en förteckning för ämnen som ej särskilt anges i del 1. I del 2 har ämnen indelats i kategorier utifrån ämnenas brand- och explosionsegenskaper och dessas giftighet. De ämnen som hanteras i verksamheten tas upp nedan.

Petroleumprodukter

I föreliggande ansökan har begreppet "Petroleumprodukter" använts om de ämnen som lagras i bergrummen. Sevesolagstiftningens innebörd av detta begrepp och en mer alldaglig användning av begreppet är inte densamma. Dåvarande Räddningsverket har i ett PM från 2008 "Eldningsolja och Sevesolagstiftningen" (2008-09-25, diarienummer 159-230-2008) gjort en sammanställning över hur olika oljor kan klassificeras och därmed tolkningen av Sevesolagstiftningen.

Räddningsverket avslutar ovan nämnda PM med:

För att bestämma om en eldningsolja täcks av lagstiftningen eller inte finns i princip tre olika alternativ;

- *Eldningsoljan är "lätt" och ingår därmed i gruppen petroleumprodukter. En lätt eldningsolja tillhör därmed gruppen petroleumprodukter*
- *Eldningsoljan är inte "lätt" men har en annan klassificering som täcks av lagstiftningen, t.ex. R51/53. Eldningsoljan täcks av lagstiftningen utifrån den kategori den tillhör.*
- *Eldningsoljan är inte "lätt" och har inte någon annan klassificering som gör att den täcks av lagstiftningen, t.ex. R52/53. Eldningsoljan täcks inte av Sevesolagstiftningen.*

De i bergrummen lagrade produkterna är ej "lätta" produkter. I tillståndsansökan har ingått varuinformationsblad. Klassningen enligt dessa varuinformationsblad framgår av komplettering av ansökan daterad den 28 februari 2011.

Övriga kemikalier och petroleumprodukter

I oljeterminalens verksamhet som omfattas av denna tillståndsansökan förekommer inga kemikalier eller andra petroleumprodukter än de som redovisats ovan. I den övriga hamnverksamheten hanteras andra kemikalier. Denna verksamhet drivs enligt tillstånd daterat den 14 april 2004 från Länsstyrelsens Miljöprövningsdelegation.

Sammanfattning

Oxelösunds Hamn ABs verksamhet vid oljeterminalen och oljebergrumsanläggningen omfattas inte av Sevesolagstiftningen. De i bergrum C1-C6 lagrade produkterna faller ej inom Sevesolagstiftningens definition av "petroleumprodukt" då det rör sig om "tung" produkter. Ej heller omfattas produkterna av annan klassificering enligt förordningens del 2. Detsamma gäller även övriga kemikalier och petroleumprodukter som hanteras i övrig hamnverksamhet. Tillämpas summeringsregeln för brandfarliga, explosiva och oxiderande ämnen (diesel, bensin, "spolarvätska", acetylen och oxygen) fås en summa av kvoterna som är = 0,04 (LK) respektive 0,005 (HK), båda kvoterna är avsevärt < 1.

Bolaget har för avsikt att ta bergrum C7 i bruk igen för lagring av samma produkttyper som i övriga bergrum varför ovan redovisade bedömning står fast även efter drifttagning av bergrum C7.

Efterbehandling, avveckling och ekonomisk säkerhet för avveckling av berg- rum

Naturvårdsverket har utarbetat en metodik för avveckling av oljelager i oinklädda bergrum. Generellt kan sägas att avveckling av en anläggning för lagring av petroleumprodukter tar lång tid (flera år) för att inte riskera skada på omgivningen. Därefter pågår efterkontrollen ofta i många år. Arbetet kan grovt indelas i följande steg:

1. Tömning av produkt
2. Borttagning av produktrester
3. Förstudie, huvudstudie samt projektering av lämplig avvecklingsmetodik

4. Juridisk prövning av ansökan om tillstånd till och fastställande av villkor för avvecklingsmetodik
5. Rivning av anläggningen samt åtgärder för att förhindra föroreningsspredning
6. Efterbehandling av eventuell förorenad jord och förorenat sediment
7. Egenkontroll under momenten 1-2 och 5-6 samt efteråt

Punkt 1 och 2 omfattar ett *förbehandlingssteg* där de lättroliga produktresterna som är kvar i bergrummen lämnas eller tas ut i varierande omfattning. På detta sätt påverkas källtermen, dvs. föroreningskällan. För förbehandlingssteget finns alternativet ingen åtgärd, hydraulisk bortledning av produktrester och manuell invändig sanering. För Oxelösunds hamns bergrumsanläggning bedöms inte manuell invändig sanering vara ett bra alternativ med hänsyn till arbetsmiljöaspekter.

Punkt 6 som inbegriper *långsiktig efterbehandling* innefattar att vattennivån i bergrummen tillåts stiga och grundvattnet tillåts strömma ut utan åtgärd eller avleds kontrollerat (beroende på efterbehandlingsalternativ). För denna anläggning har avledning av vatten från bergrummen bedömts kunna ske i två steg efter att utfyllnad är genomförd. Först kan vattnet avledas genom pumpning varvid halterna i vattnet kontrolleras och vid behov leds vattnet genom oljeavskiljare och filteranläggning. Därefter kan man om så önskas fortsätta pumpa vattnet eller ta i drift en hydraulisk avledning via borrhål. Behandlingsstegen bedöms kunna ta flera år.

I en utredning från 2002 av alternativ för en eventuell nedläggning av anläggningen beräknades kostnaderna för ett avvecklingsförfarande. Avvecklingen och efterbehandlingen av bergrumsdelen som omfattar uttag av kvarvarande produktrest samt utfyllnad och avledning av grundvatten beräknas till 16 miljoner kronor, med ett intervall mellan 9 och 23 miljoner kronor beroende på bl.a. tidsåtgång och omfattning av de olika momenten. I rapporten "Avveckling av oljebergrum - Oxelösunds hamn" redovisas kostnader för olika moment i efterbehandlingen. De i rapporten redovisade åtgärderna ska ses som exempel på hamnens avsikter för efterbehandling. Efterbehandling ska ses utifrån den teknik som är aktuell vid tiden för åtgärderna.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhälls- skydd och beredskap (MSB) och Kammarkollegiet har samtliga avstått från att yttra sig. **Sveriges geologiska undersökning (SGU)** har tagit del av ansökan och meddelat att de inte har något att anföra med anledning av denna.

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen har ställt sig positivt till ett nytt tillstånd till verksamheten förutsatt att följande villkor föreskrivs.

Villkor

Allmänna villkor

1. Om inte annat framgår av nedanstående villkor ska verksamheten i huvudsak bedrivas i enlighet med vad bolaget har angivit i ansökan eller i övrigt åtagit sig.
2. I bergrummen får endast klass 2b och 3 samt oklassade produkter (enligt SRVFS 2005:10) lagras.

Kontroll av anläggningen

3. Pumpar, ledningar och övrig utrustning ska hållas i sådant skick att läckage inte inträffar. Hela anläggningen ska regelbundet läcksökas och täthetskontrolleras.
4. Länsar ska finnas tillgängliga och användas om utsläpp av olja sker i hamnen vid lossning och lastning av fartyg eller om annan olycka inträffar.

Grundvattennivåer

5. Frånfallit vid huvudförhandlingen.
6. Grundvattennivån ska hållas i nivå med bergrummens botten. Denna grundvattennivå ska bibehållas till dess en avvecklingsplan genomförts som garanterar att föroreningar inte rör sig ut från bergrummen.

7. Mätning av grundvattennivån kring bergrummen ska ske minst två gånger per år. Provpunkter för mätning ska finnas lämpligt lokaliserade för att kontrollera grundvattennivån för bergrum C7 och för bergrum C1-C6.

Utsläpp till vatten

8. Med stöd av 22 kap 25 § 3 stycket miljöbalken bemyndigas tillsynsmyndigheten att utifrån provresultaten föreskriva ytterligare villkor beträffande försiktighetsmått och/eller åtgärder som ur föroreningssynpunkt kan anses behövliga.

9. Grundvatten från bergrum ska ledas via oljeavskiljare och filter innan det släpps till hamnbassängen. Halten olja i utgående vatten efter rening får högst uppgå till 2 mg/l som opolära alifatiska kolväten vid normaldrift som begränsningsvärde.

Utsläpp till luft

10. Utgående luft från bergrum samt från lastningen av fartyg, järnvägsvagnar och lastbilar ska senast ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft samlas upp och behandlas genom förbränning med en verkningsgrad av minst 90 % reduktion vad avser VOC som månadsmedelvärde vid normaldrift som begränsningsvärde*.

Buller

11. Buller från verksamheten ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå som frifältsvärden utomhus vid bostäder än

50 dB(A) helgfri mån-fre dagtid (kl. 07.00-18.00)

40 dB(A) nattetid (kl. 22.00-07.00)

45 dB(A) övrig tid

Om hörbara toner eller impulser märks, ska de ovan angivna begränsningsvärdena* sänkas med 5 dB(A). Momentana ljud nattetid (kl. 22.00-07.00) får inte överskrida 55 dB(A) vid bostäder, mätt som högsta ljudnivå i mätläge "fast".

Buller från verksamheten ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar. Vid beräkningar ska hänsyn tas till avskärmningar, reflekterande ljud, topografi och byggnaders utformning. Resultaten ska redovisas som frifältsvärden. Ekvivalentvärdena ska redovisas för perioder som är representativa för verksamhetens art. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra högre bullernivåer eller om det framkommit berättigade klagomål på buller från verksamheten.

Kemikalie- och avfallshantering

12. Kemiska produkter (ej oljeprodukter i bergrummen) och farligt avfall som innebär risk för förorening av mark, ytvatten eller grundvatten ska hanteras så att spill eller läckage undviks. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras på torr och mot omgivningen tät plats på sådant sätt att eventuellt läckage inte kan förorena omgivningen. För kemiska produkter och farligt avfall gäller att lagrings- och uppställningsplatser ska invallas så att minst hälften av den totala volymen, dock minst den största behållarens volym plus 10 % av de övriga kärlets volym, kan innehållas i invallningen. Förvaring ska ske så att obehöriga förhindras tillträde. Kemikalier och farligt avfall ska vara märkta med innehåll. Ämnen som kan avdunsta ska förvaras så att risken för avdunstning minimeras.

När verksamheten upphör

13. Detta tillstånd är för sin giltighet beroende av att bolaget i enlighet med 16 kap. 3 § miljöbalken ställer säkerhet om trettiosjumljioner sjuhundratusen (37 700 000) kronor. Säkerheten ska vara prövad av tillståndsmyndigheten innan tillståndet får tas i anspråk.

14. Om verksamheten i sin helhet eller någon del upphör ska detta i god tid dessförinnan anmälas till tillsynsmyndigheten.

15. Verksamhetsutövaren ska inkomma med en plan till tillsynsmyndigheten på hur avvecklingen av bergrummen ska ske. Avvecklingsplanen ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten senast 6 månader innan verksamheten upphör och den ska in-

nehålla en redovisning av hur avvecklingen ska genomföras samt hur markföroreningar ska efterbehandlas.

Kontrollprogram

16. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska bland annat ange hur utsläppen ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollprogrammet ska innehålla bl.a. kontroll av grundvattennivåer, föroreningar i grundvatten, vattenkvaliten från reningsanläggning, reningsanläggningen för luft, buller. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast 3 månader efter att tillståndet vunnit laga kraft.

* Med begränsningsvärde avses ett värde som inte får överskridas.

Bedömning

Grundvattennivå

Länsstyrelsen anser det nödvändigt att det i tillståndet sätts villkor för lägsta grundvattennivåer som ska tillåtas runt bergrummen med angivande av mätpunkter och mätmetod.

Grundvattennivån påverkar hur oljan (och oljeresterna ifall bergrummen skulle vara tömda) förflyttar sig i marken och deras benägenhet att tränga in i sprickor, vandra mellan de olika bergrummen och tränga vidare in i berget samt även komma ut i hamnbassängen. Den lägsta grundvattennivå som kommer att vara utanför bergrummen behöver skrivas in som villkor för att säkerställa att risken för föroreningsspridning minimeras och att produkten hålls inne i bergrummet. Bolaget har inte i vare sig ansökan eller kompletteringarna angett några nivåer de anser att grundvattnet ska hållas på.

Det bör även föreskrivas som villkor att avsänkningstratten ska bibehållas intill dess att en avvecklingsplan genomförts som garanterar att föroreningar inte rör sig ut från bergrummen.

Utsläpp till vatten

Då det vattnet som bolaget avser att pumpa ut från bergrum C7 utan att leda till någon reningsanläggning innehåller ett flertal miljö- och hälsopåverkande ämnen behöver det kontrolleras innan det får släpps ut utan rening till recipienten. I den händelse att vattnet visar sig ha för höga halter av miljö- och hälsopåverkande ämnen anser Länsstyrelsen att tillsynsmyndigheten bör ha delegation att föreskriva ytterligare villkor beträffande de försiktighetsmått eller åtgärder som föranleds av vattnets toxicitet eller föroreningsinnehåll.

Oljelagret har under de senaste åren redovisat värden för utsläpp av opolära alifatiska kolväten på under 1 mg/l. Länsstyrelsen anser därför att det inte finns någon anledning att sätta ett högre begränsningsvärde än 2 mg/l för utsläppen vid normal drift och då även för att hålla nere den totala mängden som går ut i recipienten. Därigenom anser Länsstyrelsen att det inte behövs något begränsningsvärde för årlig mängd.

Utsläpp till luft

Boende omkring anläggningen har under årens lopp klagat på luktproblem från utgående luft från bergrummen och fartygen trots att det nuvarande tillståndet anger att lukt inte får förekomma. Länsstyrelsen anser att det nu är av stor vikt att dessa problem elimineras och att tydliga villkor ges för alla utsläppskällor som kan föranleda lukt, vilket förutom andningsluften från bergrummen innefattar även den som kommer ut vid lastning av lastbilar, järnvägsvagnar och fartyg.

Buller

Länsstyrelsen anser att bullervillkor i form av begränsningsvärden, motsvarande vad som gäller för nyetablerad industri, bör föreskrivas för verksamheten. Villkoret grundar sig på Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller, RR 1978:5 och Miljööverdomstolens avgörande den 29 januari 2009 i mål nr M 1303-07.

Oxelösunds Hamn AB:s tillstånd från den 14 maj 2004 inkluderar tankfartygsanlöp och bullret från tankfartygen bör därför betraktas som en del av hamnverksamheten.

När inte fartygstrafiken är inräknad i bullret från verksamheten ser Länsstyrelsen ingen anledning till varför oljelagret inte ska kunna klara begränsningsvärden för nyetablerad industri i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller, RR 1978:5 och Miljööverdomstolens avgörande den 29 januari 2009 i mål nr M 1303-07.

När verksamheten upphör

En dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet ska enligt 22 kap. 25 § punkt 10 i miljöbalken i förekommande fall innehålla bestämmelser om de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet.

Enligt 16 kap. 3 § miljöbalken ska säkerheten täcka kostnaderna för att avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Av uttalanden i förarbetena till lagen framgår att huvudsyftet med säkerheten är att kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder ska täckas. Säkerhetens storlek ska således motsvara de kostnader som uppkommer om åtgärderna måste utföras genom det allmännas försorg. Den ekonomiska säkerheten ska täcka de kostnaderna som uppstår om det allmänna måste gå in inberäknat ändrade driftsförhållandena, mervärdesskatt, uppräkningsfaktor för inflation under de år verksamheten är i drift och de år som saneringen kan tänkas ta.

Bolaget har i sin redovisning gjort en uppskattning att kostnaden för efterbehandlingen av bergrummen kan hamna inom ett intervall mellan 9 och 23 miljoner beroende på bl.a. tidsåtgång och omfattning. Länsstyrelsen har utifrån det högsta värdet räknat upp summan med 2 % per år för en tidsperiod på 25 år. Tio år avseende den tid som gäller innan tillståndet kan omprövas (då tillståndet inte är sökt på ett bestämt antal år skulle det vara orimligt att beräkna upp säkerheten med 2 % på ett oändligt antal år) och ytterligare 15 år med utgångspunkt från tidplanen för saneringen i Geo Innova:s skrift "Avveckling av oljebergrum - Oxelösunds hamn" från bolagets komplettering daterad den 13 juni 2011. Bolagets angivna summa härstammar från 2002 och är därför redan tio år gammal och skulle egentligen räknas upp ytterligare.

Länsstyrelsen anser att konsumentprisindex kan beräknas öka med 2 % per år i enlighet med vad Miljööverdomstolen anger i Mål nr M 6361-09 och att det därför är skäligt att räkna upp kostnaderna för efterbehandlingen med detta.

Länsstyrelsen anser att för att tillsynsmyndigheten ska kunna få möjlighet att påverka hur avvecklingen av oljelagret ska gå till så bör det föreskrivas villkor om att bolaget ska anmäla detta i god tid samt att de ska lämna in en plan på hur avvecklingen ska gå till föreskrivas.

Oxelösunds kommun, Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

- Fortsatt och utökad verksamhet i oljebergrummen i Oxelösund tillstyrks.
- Det är viktigt att Oxelösunds Hamn AB så snart som möjligt får bukt med luktproblematiken.
- Det är viktigt att det vatten som pumpas ut genomgår erforderlig rening innan det släpps ut i recipienten.
- Marknaden för lagring av oljeprodukter kan ändras snabbt. Det är därför viktigt att domstolen tydligt föreskriver vad som ska gälla i framtiden avseende alternativ användning av bergrummen.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har ansvar för tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten. Sjöfartsverket arbetar dessutom för hög transportkvalitet, god miljö, regional utveckling och ett jämställt transportsystem. I Sjöfartsverkets uppdrag ingår att bevaka sjöfartens transportleder och hamnterminaler inklusive dess anslutningar till landbaserad infrastruktur.

Sjöfartsverket har att bedöma ärenden ur sjösäkerhetssynpunkt och tar därför inte ställning till aspekter eller åtgärder som rör t.ex. natur och miljö.

Oxelösunds Hamn AB:s ansökan innebär ingen utökning av verksamheten, men om en större andel av volymen avses transporteras med sjöfart behöver Sjöfartsverket tidig information om detta. Sjöfartsverket ansvarar för lotstjänsten i Sverige och

fartyg som transporterar petroleumprodukter är lotspliktiga. För att kunna göra en god resursplanering och tillhandahålla en effektiv lotstjänst, vill Sjöfartsverket bli informerade minst 12 månader innan en eventuell ändring i trafikbilden inträffar.

Aktuell ändring av trafikbilden bör samrådas med Stockholms lotsområde för att säkerställa att tillgänglighet och framkomlighet för sjöfarten bevaras samt att sjösäkerheten i området inte äventyras.

Eventuell ändring av beslut om riktvärden för fartygs storlek i Oxelösunds hamn och farleder tas av chefen för Stockholms lotsområde.

Sjöfartsverket har utöver ovan anförda synpunkter inget att erinra mot att tillstånd medges Oxelösunds Hamn AB enligt ansökan.

Kustbevakningen

Kustbevakningen, som ansvarar för miljöräddning till sjöss på statligt vatten, avgränsar svaret till att omfatta synpunkter som direkt berör detta verksamhetsområde. Då tidsaspekten vid en olycka då olja kommer ut i vattnet är mycket viktig förutsätter Kustbevakningen regionledning Nordost att företaget har en beredskapsplanering som snabbt kan bli operativt vid ett oljeutsläpp. Denna plan bör innefatta såväl personal i beredskap samt materiel och infrastruktur genom i förväg i anläggningen inbyggda säkerhetsåtgärder som kan förhindra oljespridning vid oljeutsläpp.

T P m.fl.

T P m.fl. (boende i Gamla Oxelösund) har anfört följande.

De boende är inte emot Hamnens ansökan i sak, men har framfört att vissa villkor måste uppfyllas för att de ska kunna godta utökad verksamhet. De boende har anfört att kulturområdet Gamla Oxelösund är ett bostadsområde med fritids- och permanentboende. Dessutom besöks området flitigt av turister och besökare i avkopplingsyfte. De boende yrkar att provtiden för verksamheten förläggs till ett år för rening av aromatiska kolväten (oljelukten). Om reningen inte fungerar måste Hamnen prova en annan reningsmetod än den som beskrivs i ansökan. Bullret får inte

öka eftersom Gamla Oxelösund redan är utsatt för buller från många olika aktörer. De motsätter sig att bullervillkor för oljehamnens hantering åtskiljs från bullervillkoren för Hamnens övriga verksamhet d.v.s. oljehantering bör integreras som befintlig industri och bör följa samma bullervillkor som för Hamnens övriga verksamhet. Landel för fartygen måste installeras för de kajplatser som bullrar mest för de boende då inte kostnaden utan nytta bör vara utslagsgivande.

Angående landel har de boende anfört att underlaget för beräkning av kostnaderna för landel är inte tillräckligt preciserat och har angivit ett antal uppgifter som bör tas fram av Hamnen, bl.a. uppgifter om matar- och serviceledningarna, källa för fartygens frekvens och effektbehov samt hur många fartyg som har landeldrift ombord. Det saknas även uppgifter på hur stora utsläppen till luft är vid dieseldrift i hamn. Vidare har de boende angivit ett antal lösningar som kan minska kostnaderna såsom placering av transformator och fördelningsstation samt att kabelvägar redan finns. De boende har också framfört att priserna kan bli lägre om fler offerter tas in, och att Hamnen har fått grundnettopriser (GNP), vid regelrätt offert kan priserna sjunka till 40 % av GNP. Vidare har de boende framfört att landel även minskar utsläppen till luft.

Slutligen har de boende anfört att tillståndet får tas i anspråk inom 3 år under förutsättning att åtgärder för aromatiska kolväten och buller (uttag för landel) är installerade och i drift. I annat fall ska tillståndet gå förlorat och ny ansökan göras. Om inte villkoren uppfylls ska Hamnen nekas tillstånd i sin helhet.

BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Länsstyrelsens yttrande

Remissmyndigheterna har överlag tillstyrkt ansökan eller inte haft något att anföra. Enskilda har påtalat främst olägenheter av lukt. Särskilt Länsstyrelsen har föreslagit ett antal villkor.

Oxelösunds hamns åtagande att anordna en reningsanläggning avseende luftutsläpp från bergrummen tillika från lastning av de flertal fartyg som har möjlighet att ansluta för avluftning, förväntas i allt väsentligt eliminera störande oljelukt. Hamnen har även åtagit sig att utreda utsläppen till luft av VOC från lastning av lastbilar och järnvägsvagnar. Frågan bör inkluderas i det föreslagna provotidsförfarandet U1 avseende avluftning från fartyg.

Beträffande VOC-villkor motsätter sig länsstyrelsen numera förekommande villkorsformuleringar med begränsningsvärden och ventil. Istället vill länsstyrelsen grunda villkoret på uttrycket "vid normal drift". Hur villkorsuppfyllande ska tolkas samt hur rättssäkerhet ska säkerställas förklaras inte. Oxelösunds hamn bestrider bifall till länsstyrelsens yrkande.

Länsstyrelsens villkorsförslag är i flera avseenden inte rimliga. Det gäller exempelvis villkorsförslag 5 som skulle kunna förutsätta att hamnen på konstgjord väg ska höja grundvattennivån utanför det område som påverkas av nuvarande och framtida verksamhet. Skulle exempelvis någon ges tillstånd för uttag av grundvatten i Oxelösund, skulle effekterna av det nya uttaget behöva kompenseras av Oxelösunds hamn. Det är inte rimligt. Nu kan villkorsförslaget likväl bortses från när bergrummen är belägna ca 16 m under havsnivån och grundvattenytan kan anses vara högre eller lika med havsytan.

När det gäller Länsstyrelsens önskemål om villkor rörande grundvattennivåer drar Hamnen slutsatsen att bolaget inte tydligt nog förklarat hur bergrumsanläggningen fungerar. Länsstyrelsen oroar sig bl.a. för att överdriven bortledning av grundvatten kan komma att ske. Det låter sig emellertid inte göras. I bergrummen lagras oljan i princip på bergbotten i lagerrummen. Inläckande grundvatten, som är tyngre än oljan, rinner under oljan till uppsamlingsbassänger från vilka vattnet bortleds. Pumpning av grundvatten sker i takt med att grundvatten rinner till. Tillrinning kan inte påskyndas genom ökad pumpning. Omvänt kan inte heller inläckning av vatten styras i begränsande omfattning. Det skulle förutsätta att vattennivån i bergrummen

tillåts stiga i sådan omfattning att oljelagring omöjliggörs. Länsstyrelsens yrkande om villkor för grundvattennivåer måste ogillas.

Angående förslag till villkor avseende olja till vatten är begreppet "vid normal drift" är inte rättsäkert.

Länsstyrelsen har för flera villkor sökt utforma dessa som begränsningsvärden. Det har dock fått till följd att villkoren blivit gränsvärden. Begreppet begränsningsvärdesvillkor syftar dock i första hand på att ersätta riktvärden. I ett par nyligen avkunnade domar av Mark- och miljööverdomstolen ges exempel på villkorsutformning. Det gäller länsstyrelsens förslag till villkor 9 och 10. För dessa kan tilläggas att villkoret är uppfyllt om minst 10 av 12 månadsmedelvärden uppfylls under ett kalenderår.

För villkor 11 rörande buller är situationen en annan. Villkoret bör så långt möjligt anpassas till gällande villkor för verksamheten i övrigt. Här finns därför skäl att frånga strävan att i normalfallet utmönstra riktvärden. Av kontroll- och tillsynsskäl bör för oljeverksamheten gälla samma villkor som för hamnverksamheten i övrigt. Det kan tilläggas att oljerumsanläggningen i sig har liten bullerpåverkan på omgivningen.

När det gäller bullervillkor för verksamheten får framhållas att oljehamns- och bergrumsanläggningarna utgör en separat verksamhet som till för några år sedan hade annan ägare. Bergrumsanläggningen och hanteringen vid oljekajen och oljepipen omfattas inte av tillståndet för övrig hamnverksamhet. Det saknas skäl för att föreskriva gemensamt villkor för nu ansökt verksamhet och hamnverksamheten i övrigt. Den omständigheten att Mark- och miljööverdomstolen numera i praktiken satt stopp för villkor med riktvärde är ett ytterligare skäl för att ansökt verksamhet ska ha egna villkor. Villkoren för resterande hamnverksamhet är dessutom inte föremål för prövning. Oxelösunds hamn har i skrift 2012-04-17 påtalat att det från kontrollsynpunkt kan vara lämpligt att så långt möjligt anpassa villkor för oljeverksamheten med övrig hamnverksamhet.

När det gäller utformning av villkor får dock beaktas den tydliga praxisändring som Mark- och miljööverdomstolen nyligen givit uttryck för. Riktvärdeskonstruktioner ska enligt Mark- och miljööverdomstolen i princip ej användas. Frågan är då hur villkor för buller ska formuleras utan att begränsningsvärdet blir ett gränsvärde utan ventil. Mark- och miljööverdomstolen ger i färsk domar viss ledning. Mark- och miljööverdomstolen har i dom 2012-02-28 rörande SCA Packaging Obbola AB föreskrivit att beräkning eller mätning av ekvivalentvärden ska ske för hel period av dygnet. Det kan för en processindustri med jämn bulleremission för hela dygnet ge en tillräcklig marginal för ett begränsningsvärde kontra riktvärde. För en allmän hamn kan motsvarande villkorskonstruktion rimligen inte tillämpas. I hamnar är bullret av naturliga skäl varierande. Olika fartyg bullrar olika mycket.

För en hamn räcker det inte med säkerhet att riktvärden omformuleras till begränsningsvärden, även om ekvivalentnivån beräknas/mäts för hel natt (eller kväll, eller dag). Nivåerna måste även generellt höjas med vad som skulle föreslagits som riktvärde. Minst 5 dB(A) höjning lär behövas.

Ytterligare ett annat och bättre alternativ är att ansluta till Mark- och miljööverdomstolens nya praxis av vilken framgår att begränsningsvärden anses ha innehållits om minst 10 av 12 månadsmedel värden under ett kalenderår klarats. Ett motsvarande synsätt kan gälla även för bullervillkor. Villkoret kan enligt Oxelösunds hamn formuleras enligt följande.

Buller från anläggningen inklusive transporter inom verksamhetsområdet ska begränsas så att inte högre ekvivalent ljudnivå som begränsningsvärde uppkommer utomhus vid närmaste bostäder än 55 dB(A) dagtid 07.00 - 18.00, 50 dB(A) kvällstid 18.00 - 22.00 och 45 dB(A) nattetid 22.00 - 07.00.

Momentana ljudnivån nattetid 22.00 - 07.00 får som begränsningsvärde inte överskrida 55 dB(A).

Ekvivalentvärdena ska beräknas för respektive hel dag, kväll och natt. De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätning och beräkning vid fasta mätpunkter. Villkoret är uppfyllt om minst 80 % av kalenderårets dagar, kvällar respektive nätter innehåller begränsningsvärdena för ekvivalent och momentan nivå.

Kontroll ska ske så snart det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, dock minst en gång vart tredje år.

Villkorsförslag 13 avseende ekonomisk säkerhet ger helt orimliga konsekvenser ur konkurrenssynpunkt. Såvitt känt har ingen annan oljelagringsverksamhet av jämförbar art förelagts ställande av ekonomisk säkerhet. Det bör inte heller krävas i Oxelösund där kommunen och SSAB EMEA AB äger hamnbolaget med lika delar.

Det beräkningssätt Länsstyrelsen redovisat ger därtill extraordinära konsekvenser. En ekonomisk säkerhet ska motsvara kostnaden för återställning vid varje given tid. Det saknas därför fog för att indexuppräknas och framtidsberäkna en tänkt kostnad. Visar det sig över tid att kostnaderna blir högre än avsatt belopp, bör säkerheten justeras. I nu aktuellt fall finns ej skäl att alls föreskriva ställande av säkerhet.

Vad avser eventuell framtida annan användning av bergrummen, även som krav på hur avveckling ska ske, bör inte fastställas i nu aktuellt tillståndsbeslut. Det bör istället prövas när frågan aktualiseras och mot bakgrund av de regler och värderingar som då gäller.

Sjöfartsverkets och Kustbevakningens yttrande

Sjöfartsverkets anspråk på information samt Kustbevakningens önskemål finns inget att invända mot.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn på platsen.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som kan ställas med stöd av 6 kap. miljöbalken (1998:808), MB. Miljökonsekvensbeskrivningen ska därför godkännas.

Rådigheten

Bolaget är ägare av berörda markområden inom vilket bergrummet med anläggning för pumpning av grundvatten ligger, d.v.s. fastigheten Z. Sökandebolaget har dessutom rådighet över fastigheterna på vilka ledningarna är belägna. Sökanden har därför erforderlig rådighet för den sökta vattenverksamheten enligt 2 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Laglighetsprövning

Av 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken (MP) framgår att om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen. Enligt 18 § MP bedöms lagligheten enligt bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst.

Yrkandena om lagligförklaring av pumpanläggningen har inte mött någon erinran från remissmyndigheter eller sakägare.

Pumpanläggningen synes ha tillkommit under den äldre vattenlagen (1918:523) och därefter underhållits vid olika tillfällen. Den bör anses som laglig om det inte kan anses visat att den i något avseende förnärmat annans rätt eller allmänna intressen. Eftersom det saknas anledning anta att dessa förutsättningar skulle föreligga anser mark- och miljödomstolen att den kan förklaras vara av laglig beskaffenhet.

Tillåtlighet

Tillåtligheten beträffande lagring och hantering av flytande petrokemiska produkter m.m. samt bortledning av det grundvatten som rinner in i bergrummen har inte ifrågasatts av remissmyndigheterna.

I Oxelösunds kommun finns tre utpekade fågelskyddsområden. Det närmaste området ligger ca 1 mil från hamnen. Det finns ett särskilt sälskyddsområde ca 1,6 mil från hamnen. Områden utanför hamnen, inklusive Femörehuvud, är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken MB. Femörehuvud och Furön är dessutom Natura 2000-områden enligt habitatdirektivet. Femörehuvud befinner sig 0,1 mil från hamnen och Furön på ett avstånd av ca 400 meter. Hävrings-Kallskären är ett Natura 2000-område enligt habitat och fågeldirektivet. Hävrings är beläget 1,3 mil från hamnen. Havsområdena utanför Oxelösunds hamn är av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § MB. Dessutom finns i området två naturreservat; Fågelskär naturreservat och Femöre naturreservat. Fågelskär naturreservat ligger ca 0,3 mil öster om hamnen. Femöre naturreservat är beläget ca 500 meter från hamnen. Området kring Oxelösund är av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § MB. Farlederna till hamnen är av riksintresse för sjöfarten enligt 3 kap. 8 § MB.

Mark- och miljödomstolen bedömer att inget av angivna naturområden, med de villkor om försiktighetsmått som föreskrivs i domslutet, bör påverkas nämnvärt av den ansökta verksamheten. Mark- och miljödomstolen bedömer således att verksamheten går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt att verksamheten är förenlig med gällande översiktsplan och detaljplan.

Under förutsättning att föreskrivna villkor följs är verksamheten förenlig med miljöbalkens mål enligt 1 kap. och de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB.

En vattenverksamhet får bedrivas endast om fördelarna från allmän och enskild synpunkt av företaget överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Befintliga anläggningar i form av hamnen och oljebergrummen finns redan på platsen och det finns behov av utökad lagringskapacitet för ökad export ur Öster-

sjön. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning innebär tillståndet med villkor dessutom till viss del miljömässiga fördelar genom minskade utsläpp till luft och vatten. Domstolen anser att företaget är ekonomiskt tillåtligt. Hinder mot tillstånd föreligger således inte med hänsyn till bestämmelserna i 11 kap MB.

Eftersom bolaget saknar tillstånd för vattenverksamheten bör det innebära att tillståndet tas i anspråk första gången sökanden utnyttjar anläggningen för pumpning av grundvatten.

Villkor

Lagring av produkt, villkor 4

Länsstyrelsen har föreslagit villkor om grundvattennivåer. Bolaget anser det inte motiverat och bestider villkoret.

Domstolens bedömning

I ansökan anges att lagring av produkt sker under den naturliga grundvattennivån. Pumpning och avsänkning av den naturliga grundvattenytan upprätthålls så att ett lägre grundvattentryck skapas i bergrummet än i omkringliggande bergmassa i syfte att förhindra spridning av den lagrade produkten ut i berget.

Domstolen anser att det finns ett behov av ett särskilt villkor som föreskriver att pumpning ska upprätthållas för att förhindra spridning av den lagrade produkten ut i berget. Domstolen föreskriver därför villkor 4 enligt domslut.

Utsläpp till vatten, Villkor 5

Bolaget har slutligen föreslagit villkor om att grundvatten från bergrum ska ledas via oljeavskiljare och filter innan det släpps till hamnbassängen och att halten olja i utgående vatten som månadsmedelvärden och begränsningsvärde får uppgå till högst 2 mg/l mätt som opolära alifatiska kolväten. Begränsningsvärdet är uppfyllt om minst 10 av 12 månadsmedelvärden innehålls under kalenderår. Länsstyrelsen har föreslagit 2 mg/l som opolära alifatiska kolväten som begränsningsvärde vid normaldrift.

Domstolens bedömning

I ansökan anges att provtagning på utgående vatten efter rening visat på låga oljehalter, totalt extraherbara ämnen < 1 mg/l vilket motsvarar < 2 mg/l som oljeindex. Domstolen anser att analysparametern oljeindex bör användas. Metoden täcker de flesta oljekolväten som kan förekomma. Mot bakgrund av att länsstyrelsen föreslagit att villkoret ska gälla för normaldrift och att bolaget föreslagit en ”ventil” samt vad resultat från tidigare provtagningar visat anser domstolen att villkor bör föreskrivas om att 3 mg/l inte får överskridas som oljeindex och som månadsmedelvärde.

Buller, villkor 6

Bolaget har föreslagit två alternativ till villkor för buller. Bägge motsvarar riktvärdena för befintlig industri enligt Naturvårdsverkets allmänna råd för externt industribuller, NV AR 78:5. Det ena avser riktvärden och det andra avser begränsningsvärden med en ”ventil” som medger att dessa ljudnivåer får överskridas 20 % av tiden motsvarande ca 70 dygn per år. Begränsning för hörbara toner har ej föreslagits. Länsstyrelsen har föreslagit att värdena för nyetablering enligt Naturvårdsverkets riktlinjer bör gälla samt föreslagit ytterligare begränsningar vid hörbara toner och för momentana ljud i enlighet med riktlinjerna. Dessutom har länsstyrelsen föreslagit hur kontroll bör ske. Bolaget har vidare åtagit sig att i samråd med redare och transportörer sträva efter att särskilt bullrande fartyg åtgärdas eller undviks. Bolaget har även utrett möjligheterna och kostnaderna att ansluta fartygen till elnätet i land. Bolaget anför dock att kostnaderna, som enligt utredningen beräknas uppgå till 23 miljoner kronor, är alltför höga och att det i dagsläget endast är fartyg i linjetrafik som är utrustade för landanslutning. Boende i Gamla Oxelösund har dock anfört att denna beräkning har brister och att kostnaderna för landström bör vara väsentligt lägre.

Domstolens bedömning

Enligt den redovisade bullerutredningen beräknas de ekvivalenta ljudnivåerna uppgå till 39 respektive 41 dBA vid de närmaste permanentbostäderna och 43 dBA vid ett närliggande fritidshus. Detta innebär att riktvärdena för befintlig industri kan

innehållas men vad gäller riktvärdena för nyetablering överskrids nattvärdet 40 dBA. Enligt bolaget kan högre ekvivalenta ljudnivåer dock inte uteslutas. De momentana ljudnivåerna enligt riktlinjerna innehålls liksom Socialstyrelsens riktvärden för inomhusnivåer. Enligt bolaget orsakas bullret från oljehamnen uteslutande av fartygen. Lossning och lastning av olja sker regelbundet nattetid. Domstolen kan konstatera att hamnverksamhet typiskt sett är en sådan verksamhet som kan ha begränsade möjligheter att vidta åtgärder för att minska bullerstörningar. Nuvarande hantering av oljeprodukter i hamnen har bedrivits sedan 70-talet, ansökan innebär dock en ökad omsättning och fler fartygsanlöp. Installation av landström som utretts kan ha begränsad effekt eftersom det även förutsätter att fartygen är utrustade för landanslutning. Kostnaden för elanslutning bedöms även som hög. Vid en samlad bedömning anser domstolen därför att villkor bör föreskrivas som medger att den ekvivalenta ljudnivån nattetid får uppgå till 45 dBA. Övriga tider ska ljudnivåerna för nyetablering dock tillämpas. Vad de boende i Gamla Oxelösund har anfört om buller medför ingen annan bedömning.

Kontroll, villkor 8

Länsstyrelsen har anfört att villkor ska föreskrivas om att hela anläggningen regelbundet ska läcksökas och täthetskontrolleras. Länsstyrelsen har vidare anfört att ett särskilt villkor om kontroll av grundvattennivåer bör föreskrivas enligt följande. ”Provpunkter för mätning ska finnas lämpligt lokaliserade för att kontrollera grundvattennivån för bergrum C7 och för bergrum C1-C6. Mätning av grundvattennivån kring bergrummen ska ske minst två gånger per år”. Dessa förslag till villkor bestrids av bolaget.

Domstolens bedömning

Domstolen anser inte att det finns behov av att reglera frågorna om kontroll av läcksökning och täthetskontroll av anläggningen samt kontroll av grundvattennivåer i ett särskilt villkor. Dessa frågor bör istället hanteras inom ramen för kontrollprogrammet och villkor 8 enligt domslutet.

När verksamheten upphör, villkor 9

Länsstyrelsen har föreslagit villkor om vad som ska gälla när verksamheten upphör och bl.a. föreslagit att bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten när verksamheten helt eller delvis planeras att upphöra.

Domstolens bedömning

Domstolen anser att det bör vara tillräckligt att föreskriva ett villkor om att anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten när hela eller delar av verksamheten upphör i enlighet med länsstyrelsens förslag. Tillsynsmyndigheten kan då genom att tillämpa miljöbalkens bestämmelser om tillsyn inhämta information såsom en avvecklingsplan för bergrummen.

Uppskjutna frågor

Bolaget har föreslagit ett slutligt villkor om att utgående luft från bergrum senast ett år efter tillståndet tagits i anspråk ska behandlas genom förbränning med en eftersträvad verkningsgrad av 95 % reduktion vad avser VOC. Länsstyrelsen har föreslagit att detta villkor även ska omfatta VOC från lastning av lastbilar och järnvägsagnar. Slutligen har bolaget medgivit att utredningsvillkoret omfattar, utöver VOC från fartygstankar vid lastning av fartyg även kan omfatta VOC från lastning av lastbilar och järnvägsagnar.

Domstolen anser att en prøvotid, liksom bolaget har föreslagit, bör föreskrivas för att utreda erfarenheter av driften av anläggningen för reduktion av utsläpp till luft från bergrum, att även eventuellt ytterligare åtgärder ska utredas och förslag till slutliga villkor inges, U1 enligt domslut. Det bör därför föreskrivas provisoriska föreskrifter, istället för slutligt villkor såsom bolaget har föreslagit, om förbränningsanläggningens verkningsgrad att gälla under prøvotiden efter det att reningsutrustningen har installerats, P1 enligt domslut. Domstolen anser även, liksom bolaget slutligen har godtagit, att ett utredningsvillkor om förekomst av VOC från fartygstankar vid lastning, från lastning av lastbilar och järnvägsagnar är motiverat. Bolaget ska även inom ramen för denna utredning redovisa förslag till åtgärder och slutliga villkor, U2 enligt domslut. Eftersom de bägge utredningarna har ett visst sam-

band anser domstolen att bägge utredningarna bör redovisas inom 2 år efter det att denna dom vunnit laga kraft. Vidare har bolaget angivit att de avser att återuppta hanteringen av väteperoxid för oxidation av svavelväte i filteranläggningen för rening av utgående vatten till hamnbassängen. Bolaget har åtagit sig att avleda de eventuella luktande gaser som uppstår till reningsanläggningen för utgående luft från bergrummen som bolaget ska installera. Några olägenheter till omgivningen i form av lukt bedöms därmed inte uppkomma. Vad de boende i Gamla Oxelösund har framfört om luktbesvär bedöms därför åtgärdas genom bolagets installation av förbränningsanläggningen.

Delegation

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor om att tillsynsmyndigheten ska bemyndigas att meddela ytterligare villkor om vatten från läns-pumpning av bergrum C7. Detta förslag har medgivits av bolaget.

Domstolen anser att länsstyrelsens förslag är motiverat och delegerar därför till tillsynsmyndigheten att vid behov föreskriva ytterligare villkor om vatten från läns-pumpning av bergrum C7, enligt domslutet.

Säkerhet

Länsstyrelsen har yrkat att domstolen som villkor för tillståndet ska uppställa krav på säkerhet. Enligt 22 kap. 25 § 10 p. miljöbalken, MB ska en dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet i förekommande fall innehålla bestämmelser om de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet. Av 16 kap. 3 § MB framgår att tillstånd enligt balken får för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda.

Enligt motiven finns det starka skäl att ställa upp ett sådant villkor när den aktuella verksamheten kan förutses bli avslutad inom viss tid och efterbehandling kan behövas, liksom då man kan kräva av en verksamhet att den fortlöpande låter frakta bort

avfall (prop. 1997/98:45 II s. 205). Presumtion för att säkerhet ställs gäller bara enligt regeln om täkttillstånd enligt 9 kap. 6 a § MB. När det gäller deponering av avfall krävs alltid säkerhet, om inte verksamhetsutövaren vidtar någon annan lämplig åtgärd för fullgörande av sina skyldigheter, 15 kap. 34 § MB. När det gäller s.k. IED-verksamheter bör, enligt kommentaren till miljöbalken (Zeteo, Norstedts Juridik), utgångspunkten vara att efterbehandlingsfrågorna regelmässigt blir föremål för diskussion och eventuell villkorsreglering.

I detta fall rör det sig inte om en verksamhet som regleras i IED-direktivet. Inte heller i övrigt finns det skäl för att uppställa krav på säkerhet i detta tillstånd.

Sjösäkerhet och miljöräddning till sjöss

Sjöfartsverket har anfört att de vill bli informerade minst 12 månader innan en eventuell ändring i trafikbilden inträffar. Kustbevakningen har anfört att de förutsätter att bolaget har en beredskapsplanering som snabbt kan bli operativt vid ett oljeutsläpp. Denna plan bör innefatta såväl personal i beredskap samt materiel och infrastruktur genom i förväg i anläggningen inbyggda säkerhetsåtgärder som kan förhindra oljespridning vid oljeutsläpp. Bolaget har inget att invända mot Sjöfartsverkets anspråk på information samt Kustbevakningens önskemål om beredskapsplan.

Domstolens bedömning

Domstolen finner att bolaget godtar vad Sjöfartsverket och Kustbevakningen har anfört och att det inte finns behov av att föreskriva särskilda villkor om dessa frågor.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, ska ha inkommit till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen senast den 15 mars 2013. Prövningstillstånd krävs.

Marianne Wikman Ahlberg

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Marianne Wikman Ahlberg, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig samt de särskilda ledamöterna Kerstin Kellerman och Christer Edvardsson.